

Durum ve Tahmin

Süt ve Süt Ürünleri

2017

T.C.
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI
TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TEPGE

Durum ve Tahmin
Süt ve Süt Ürünleri
2017

Hazırlayan

Dr. Zeliha YASAN ATASEVEN

e-posta:

zeliha.yasanataseven2@tarim.gov.tr

TEPGE YAYIN NO: 305
ISBN: 978-605-2207-17-8

Temmuz: 2018

İletişim:

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
Araştırma ve Teknoloji Geliştirme Kampüsü
Gayret mahallesi, İstanbul yolu
Yenimahalle/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833

Faks: 0312 287 5458

© TEPGE
Her Hakkı Saklıdır.

TEPGE'nin izni olmaksızın basılamaz,
basılı veya elektronik materyal olarak çoğaltılamaz ve/veya dağıtılamaz.
Kaynak gösterilmek şartı ile alıntı yapılabilir.

ÖNSÖZ

Gıda üretimi giderek artan stratejik bir öneme sahiptir. Kaliteli, sağlıklı ve yeter miktarda gıda tüketimi ülkeler açısından önemlidir. Özellikle hayvansal ürünler, içerisinde süt ve süt ürünlerinin tüketimi sağlıklı ve dengeli beslenme açısından son derece önemlidir. Gıda üretiminde, üretimin sağlıklı ve sürdürülebilir bir biçimde yapılabilmesi için dünyada ve Türkiye'deki gelişmelerin iyi izlenerek ileriye yönelik olarak projeksiyonların yapılması gerekmektedir. Süt ve süt ürünlerinde bu ihtiyaca cevap verebilmek amacıyla Süt ve Süt Ürünleri Durum ve Tahmin Raporu hazırlanmaktadır. Sektörde yaşanan sorunların giderilerek sektörün rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulması, dünya ve Türkiye'deki gelişmelere göre üretimin biçimlendirilmesi gerekmektedir. Rekabet gücünün artırılması AB'ye üyelik sürecinde ve DTÖ çalışmalarında da büyük önem taşımaktadır.

Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü'nün Süt ve Süt Ürünleri Durum ve Tahmin çalışmaları; sektördeki gelişmeleri yakından takip ederek ilgili kişi, grup ve kuruluşları bu gelişmelerden zamanında ve doğruya en yakın olarak haberdar edip bilgilendirmeyi amaçlamaktadır. Hazırlanan bu çalışmada esas itibarıyla içinde bulunan yıldaki arz, kullanım, fiyatlar vs. ile ilgili ortaya çıkan gerçekleştirmeler (Durum) ile bir sonraki yıldaki muhtemel gelişmeler (Tahmin) sistematik olarak incelenmektedir.

Yoğun emekleri için bu raporu hazırlayanlara teşekkür ederim

Mehmet Cihad KAYA
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
DÜNYADA DURUM: 2017.....	1
Dünya Sığır Varlığı.....	1
Süt.....	2
Peynir.....	4
Süt Tozu.....	6
Tereyağı.....	9
DÜNYA TAHMİN: 2018.....	12
TÜRKİYE'DE DURUM: 2017.....	13
Süt.....	13
İçme Sütü.....	14
Peynir.....	16
Süt Tozu.....	17
Yoğurt, Ayrar, Kefir.....	18
Tereyağı.....	19
TÜRKİYE'DE TAHMİN: 2018.....	21
EK TABLOLAR.....	22
KAYNAKLAR.....	41

TABLolar

Tablo 1- Dünya Sığır Varlığı.....	1
Tablo 2- Dünya Toplam Süt Arz Kullanım ve Ticareti.....	2
Tablo 3- Bazı Ülkelerde Kişi Başına Süt Tüketimi	4
Tablo 4- Dünya Toplam Peynir Arz Kullanım ve Ticareti.....	5
Tablo 5- Bazı Ülkelerde Kişi Başına Peynir Tüketimi	6
Tablo 6- Dünya Yağlı Süt Tozu Arz Kullanım ve Ticareti.....	6
Tablo 7- Dünya Yağsız Süt Tozu Arz Kullanım ve Ticareti.....	7
Tablo 8- Bazı Ülkelerde Kişi Başına Yağsız Süt Tozu Tüketimi.....	9
Tablo 9- Bazı Ülkelerde Kişi Başına Yağlı Süt Tozu Tüketimi.....	9
Tablo 10- Dünya Tereyağı Arz Kullanım ve Ticareti.....	10
Tablo 11- Bazı Ülkelerde Kişi Başına Tereyağı Tüketimi.....	11
Tablo 12- Türkiye Süt Üretimi ve Sağılan Hayvan Sayısı.....	13
Tablo 13- Süt Girdi Pariteleri.....	14
Tablo 14- Türkiye’de İçme Sütü Arz ve Kullanımı.....	15
Tablo 15- Türkiye’de Peynir Arz ve Kullanımı.....	16
Tablo 16- Türkiye Süt Tozu Arz ve Kullanımı.....	17
Tablo 17- Türkiye’de Yoğurt Arz ve Kullanımı.....	18
Tablo 18- Türkiye’de Tereyağı Arz ve Kullanımı.....	19
Ek Tablo 1- Ülkelere Göre Süt Üretimi: 2014-2018.....	23
Ek Tablo 2- Dünya İçme Sütü Üretimi 2014-2018	24
Ek Tablo 3- Dünya Peynir Üretimi 2014-2018	25
Ek Tablo 4- Dünya Yağsız Süt Tozu Üretimi 2014-2018.....	26
Ek Tablo 5- Dünya Yağlı Süt Tozu Üretimi 2014-2018.....	26
Ek Tablo 6- Dünya Tereyağı Üretimi 2014-2018.....	27
Ek Tablo 7- Dünya Tereyağı İhracatı 2014-2018.....	28
Ek Tablo 8- Dünya Peynir İhracatı 2014-2018	28
Ek Tablo 9- Dünya Yağsız Süt Tozu İhracatı 2014-2018.....	29
Ek Tablo 10- Dünya Yağlı Süt Tozu İhracatı 2014-2018.....	29
Ek Tablo 11- Dünya Tereyağı İthalatı 2014-2018.....	30
Ek Tablo 12- Dünya Peynir İthalatı 2014-2018.....	31
Ek Tablo 13- Dünya Yağsız Süt Tozu İthalatı 2014-2018.....	32
Ek Tablo 14- Dünya Yağlı Süt Tozu İthalatı 2014-2018.....	33
Ek Tablo 15- Ülkelere Göre İnek Varlığı: 2014-2018.....	34
Ek Tablo 16- Türkiye Cins ve Irklara Göre Sağılan Hayvan Sayısı: 2014-2017.....	35
Ek Tablo 17- Türkiye Cins ve Irklara Göre Sağılan Süt Üretimi: 2014-2017.....	35
Ek Tablo 18- Türkiye Tereyağı İhracatı: 2014-2017.....	36
Ek Tablo 19- Türkiye Süt, Krema İhracatı: 2014-2017.....	37
Ek Tablo 20- Türkiye Süt Tozu İhracatı: 2014-2017	38
Ek Tablo 21- Türkiye Peynir İhracatı: 2014-2017.	39
Ek Tablo 22- Türkiye Yoğurt, Ayrar, Kefir İhracatı: 2014-2017	40
Ek Tablo 23- Türkiye’de Süt Ürünleri İthalatı.....	40
Ek Tablo 24- Süt ve Süt Ürünleri Ortalama Tüketici Fiyatları 2014-2017.....	41
Ek Tablo 25- Hayvansal Ürün Fiyatları 2014-2017.....	41

ŞEKİLLER

Şekil 1- Dünya Toplam Süt Arzı.....	3
Şekil 2- Dünya Toplam Süt Kullanımı.....	3
Şekil 3- AB ve ABD Süt Üretici Fiyatları.....	4
Şekil 4- Dünya Toplam Peynir Arzı.....	5
Şekil 5- Dünya Toplam Peynir Kullanımı.....	5
Şekil 6- Dünya Toplam Yağlı Süt Tozu Arzı.....	7
Şekil 7- Dünya Toplam Yağlı Süt Tozu Kullanımı.....	7
Şekil 8- Dünya Toplam Yağsız Süt Tozu Arzı.....	8
Şekil 9- Dünya Toplam Yağsız Süt Tozu Kullanımı.....	8
Şekil 10- Dünya Süt Tozu Fiyatları.....	8
Şekil 11- Dünya Toplam Yağlı Tereyağı Arzı.....	10
Şekil 12- Dünya Toplam Yağlı Tereyağı Kullanımı.....	10
Şekil 13- Dünya Tereyağı Fiyatları.....	11
Şekil 14- Türkiye’de Sağılan Hayvan Sayısı, Verim ve Üretim Miktarı.....	14
Şekil 15- Türkiye Toplam İçme Sütü Arzı.....	15
Şekil 16- Türkiye Toplam İçme Sütü Kullanımı.....	15
Şekil 17- Türkiye Toplam Peynir Arzı.....	16
Şekil 18- Türkiye Toplam Peynir Kullanımı.....	16
Şekil 19- Türkiye Toplam Süt Tozu Arzı.....	18
Şekil 20- Türkiye Toplam Süt Tozu Kullanımı.....	18
Şekil 21- Türkiye Toplam Yoğurt, Ayrar, Kefir Arzı.....	19
Şekil 22- Türkiye Toplam Yoğurt, Ayrar, Kefir Kullanımı.....	19
Şekil 23- Türkiye Toplam Tereyağı Arzı.....	20
Şekil 24- Türkiye Toplam Tereyağı Kullanımı.....	20

ÖZET***DÜNYADA DURUM:2017***

Dünyadaki sığır varlığı 2017 yılında bir önceki yıla göre %0.95 oranında artarak 1.305.488 bin baş olmuştur. Dünya sığır ihracatı 2017 yılında %4.7 oranında azalış göstererek 4.532 bin baş

olarak gerçekleşmiş, dünya sığır ithalatı ise ihracatın aksine bir önceki yıla göre %8.5 oranında artarak 3.014 bin baş olmuştur.

Süt

Dünya toplam süt üretimi 2017 yılında bir önceki yıla göre %1.8 oranında artarak yaklaşık 835 milyon tona ulaşmış, inek sütü üretimi de %1.6 oranında artarak 690 milyon ton olarak

gerçekleşmiştir. Dünya süt ithalatı 2017 yılında süt üretimindeki artışa bağlı olarak %6 oranında azalarak 1.2 milyon tona, süt ihracatı ise sadece %2 oranında artarak 1.7 milyon tona ulaşmıştır.

Peynir

Dünya toplam peynir üretimi 2017 yılında bir önceki yıla göre %1.7 oranında artarak 23 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Dünya peynir ithalatı 2017 yılında bir önceki yıla göre %3.1 oranında

artarak 2 milyon tona ulaşırken, ihracata konu olan peynir miktarı ise aynı yıl için, bir önceki yıla göre %2.8 oranında artarak yaklaşık 2.6 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Süt tozu

Dünya yağlı süt tozu (WMP) üretim miktarı 2017 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %1.9 oranında artarak 5 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Dünya ihracatına konu olan yağlı süt tozu miktarı 2017 yılında bir önceki yıla göre %1.5 oranında artarak yaklaşık 2.5 milyon ton, dünya yağlı süt tozu ithalatı ise %1.5 oranında artarak 2.5 milyon ton olarak hesaplanmıştır.

Dünya yağsız süt tozu üretim miktarı 2017 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %2.2 oranında artarak 4.2 milyon ton olmuştur. Süt ürünleri arasında özellikle yağsız süt tozu ihracatı 2017 yılında bir önceki yıla göre %2.3 oranında artarak yaklaşık 2.1 milyon ton, dünya yağsız süt tozu ithalatı ise %2.3 oranında artış sağlayarak 2.1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Tereyağı

Dünya genelinde tereyağı üretimi 2017 yılında bir önceki yıla göre %2.2 oranında artış göstererek ortalama 11 milyon tonun üzerinde gerçekleşmiştir. Dünya tereyağı ihracat miktarı

2017 yılında bir önceki yıla göre %0.9 oranında artarak 886 bin ton, dünya tereyağı ithalatı ise %0.8 oranında artarak 867 bin ton tereyağı eşdeğeri olarak gerçekleşmiştir.

TÜRKİYE'DE DURUM:2017

Türkiye'de süt üretimi 2017 yılında bir önceki yıla göre %12.0 oranında artmış ve 20.699 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'de sağılan

hayvan varlığı her yıl düzenli bir artış göstermekle beraber 2017 yılında bir önceki yıla göre %13.1 artarak 28,5 milyon baş olmuştur.

İçme sütü

TÜİK tarafından yayınlanan verilere göre Türkiye'de içme sütü üretim miktarı 2017 yılında bir önceki yıla göre %7.2 artış oranıyla 1.549 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'de süt

ihracatı (dış ticarete konu olan süt ve krema) 2017 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık 2.5 kat artarak 40.6 bin ton olarak gerçekleşmiş ve 33.4 milyon dolar ihracat geliri elde edilmiştir.

Peynir

Büyük bir çoğunluğunu (%96) inek sütünden elde edilen peynirlerin oluşturduğu Türkiye toplam peynir üretimi 2017 yılında bir önceki

yıla göre %4.4 artarak 690 bin ton, toplam arz %4.1 artış oranıyla 699 bin ton, peynir ihracatı ise 48 bin ton olarak hesaplanmıştır

Süt tozu

TÜİK verilerine göre süt tozu üretimi (yağlı süt tozu ve yağsız süt tozu toplamı) 2017 yılında bir önceki yıla göre %7.1 oranında artarak 133 bin ton olarak hesaplanmıştır. Süt tozu ihracatı

%42.1 oranında düşerek 33 bin ton iken süt tozu ithalatı %47.9 düşerek 96 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

Yoğurt, Ayrın, Kefir

Türkiye yoğurt üretimi 2017 yılında bir önceki yıla göre çok az azalma göstererek (%0.1) 1.17 milyon ton olmuştur. İhracatta ise 2017 yılında bir önceki yıla göre 3 kat artış gözlenerek 7 bin ton olarak hesaplanmıştır. Türkiye ayran/kefir

üretimi ise 2017 yılında 2016 yılına oranla %4.8 artarak 717 bin ton, ihracat ise aynı dönem için %16.1 artış oranıyla 4.4 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

Tereyağı

Tereyağı üretimi, TÜİK verilerine göre 2017 yılında %3.2 oranında artış göstererek 59.4 bin ton olarak hesaplanmıştır 2017 yılı tereyağı

ithalatı 2016 yılına göre %29.5 oranında düşerek 9.8 bin ton, ihracat miktarı ise 3.5 kat artarak 1.2 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

DÜNYADA DURUM: 2017

Dünyadaki sığır varlığı 2017 yılında bir önceki yıla göre %0.95 oranında artarak 1.305.488 bin baş olmuştur. Dünya toplam süt üretimi de aynı dönem için %1.8 oranında artarak yaklaşık 835 milyon tona ulaşmış, inek sütü üretimi ise %1.6

oranında artarak 690 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Dünya süt ve süt ürünleri üretiminde ve dış ticaretinde de bir önceki yıla göre bir miktar artış gözlenmiştir.

Dünya Sığır Varlığı

Dünyada 300 den fazla sığır ırkı bulunmaktadır. Bu ırkların çoğunun verimleri oldukça yüksektir. Geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerde ıslah ile ilgili çalışmalara fazla önem verilmediği için buralarda yetiştirilen sığırların büyük bölümünün düşük verimli olduğu görülmektedir. Sığırlar, yetiştirildikleri bölgelere, sağlanan çevreye ve taşıdığı genotip yapısına göre verim olarak farklı özellikler gösterirler. Dünya hayvan varlığında yıllar içerisinde hem artış hem de azalış görülmesine rağmen genel sektörel eğilim hayvan sayısının artışı yönündedir. Dünyadaki sığır varlığı 2017 yılında bir önceki yıla göre %0,95 oranında artarak 1.305.488 bin baş olmuştur (Tablo 1). En fazla sığır (%30.8) Asya kıtasında bulunmaktadır. Buna karşılık Asya kıtası süt üretiminde 4., et üretiminde de 5. sıradadır. Sığırlardan elde edilen sütün %35.9'u Avrupa'da,

etin de %27.1 Kuzey Amerika'da üretilmektedir (Armağan 2016). Dünya sığır ihracatı 2017 yılında %4,7 oranında azalış göstererek 4.532 bin baş olarak gerçekleşmiştir. Dünya sığır tedarikçileri arasında ilk sırada 1.200 bin baş ile pazarın %26.5'ine sahip olan Meksika yer almaktadır. Meksika'yı 1.000 bin baş (%22.1) ile AB ve 800 bin baş ile (%17.7) Avustralya takip etmektedir. Dünya sığır ithalatı ise ihracatın aksine bir önceki yıla göre %8.5 oranında artarak 3.014 bin baş olmuştur. Dünya sığır ithalatının 1.815 bin baş ile %60.2'sini tek başına ABD gerçekleştirmektedir. 2018 yılında genel olarak büyükbaş hayvan sektöründe artışlar olacağı tahmin edilmektedir. 2018 yılında hayvan varlığının %1.07, ithalatın %2.39, ihracatın ise %7.02 oranlarında artması beklenmektedir (Tablo 1).

Tablo 1-Dünya Sığır Varlığı (Bin Baş)

	2014	2015	2016	2017	2018/a
Başlangıç Stokları	1.008.572	979.639	988.527	995.199	1.004.067
Süt İneği Başlangıç Stok.	247.036	248.296	250.276	251.564	253.388
Besi Hayvanı Baş. Stok.	206.476	199.993	202.42	206.376	210.436
Hayvan Sayısı Varlığı	292.068	288.233	288.234	293.421	298.335
İthalat	3.573	2.703	2.778	3.014	3.086
Toplam Arz	1.304.213	1.270.575	1.279.539	1.291.634	1.305.488
İhracat	5.354	4.809	4.841	4.532	4.850
Kasaplık İnek	42.669	40566	39.19	39.739	39.99
Kasaplık Dana	15.793	15.602	14.972	14.985	15.101
Toplam Kesim Hayvanı	245.402	234.925	236.84	240.534	243.333
Kayıplar	44.053	42.314	42.659	42.501	41.755

Kaynak: USDA
a/Tahmin

Süt

OECD verilerine göre dünya toplam çiğ süt üretimi 2017 yılında bir önceki yıla göre %1.8 oranında artarak yaklaşık 835 milyon tona ulaşmış, üretim artışında en büyük paya sahip ülkeler Avrupa Birliği (162 milyon ton), Hindistan (148 milyon ton) ve ABD (98 milyon ton) olmuştur (Ek Tablo 1). Hindistan'da 2017 yılı içerisinde görülen %4 oranındaki üretim artışı ile Çin ve Pakistan'ın süt üretimlerinin %2.4 oranında artırması dünya toplam üretiminde kayda değer bir artış etkisi yaratmıştır. Dünya toplam süt üretiminin %83.3'ünü inek sütü, %13.7'sini manda sütü, %1.7'sini keçi sütü ve %1.3'ünü koyun sütü oluşturmaktadır. 2017 yılı dünya inek sütü üretiminde ilk üçte yer alan Hindistan'da bir önceki yıla göre %1.9 oranında artışla 130 milyon ton, Sudan'da %1,9 oranında artışla 48 milyon ton ve Bangladeş'te %1,7 oranında artışla 40 milyon ton inek sütü üretilmiş olup, dünya toplamında 690 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Avrupa Birliği'nde süt üretimi 2014 ve 2015 yılları ile 2016 yılının ilk aylarında görülen büyümenin ardından 2016 yılı Haziran

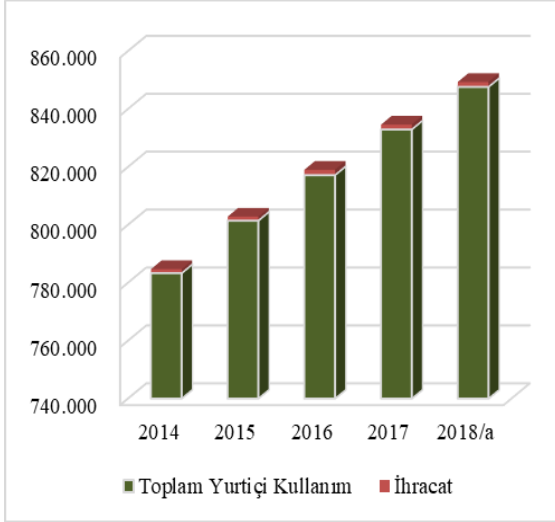
ayından itibaren yavaşlama eğilimi gözlenmiştir. Birlik genelinde 2016 yılının ikinci yarısında üretim artışı %1.5 oranında gerçekleşmiş ve yıl ortalamasında süt üretim artışı ise %1'in altında kalmıştır. 2016 yılında başlayan süt üretimindeki azalış 2017 yılına yansiyarak Avrupa Birliği-28'de ise inek sütü üretimi % 1.7 oranında düşüşle 22 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Dünya süt ithalatı 2017 yılında süt üretimindeki artışa bağlı olarak %6 oranında azalarak 1.2 milyon ton olmuştur. Özellikle artan ulusal üretim ve düşük satın alma gücü dahil olmak üzere çeşitli nedenlerle Brezilya, Suudi Arabistan, Umman, ABD, Filipinler, Mısır ve Malezya gibi bazı büyük ithalatçı ülkeler süt ithalatı talebini azaltmışlardır (Anonim 2017). Süt ve süt ürünlerine olan talebin azalması ile Avrupa ve Okyanusya gibi ihracatçı ülkelerde meydana gelen üretim artışının aynı döneme rast gelmesi ve fiyatlar üzerinde baskı oluşturması gibi nedenlerle süt ihracatı ise sadece %2 oranında artarak 1.7 milyon tona ulaşmıştır.

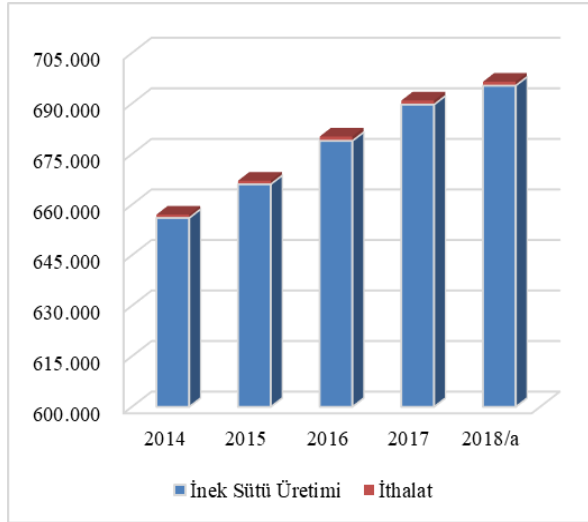
Tablo 2- Dünya Toplam Süt Arz Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	2014	2015	2016	2017	2018/a
ARZ					
Toplam Süt	783.723	801.807	817.739	833.433	848.167
İnek Sütü					
Üretimi	656.055	666.049	678.912	689.686	695.308
İthalat	964	1.031	1.279	1.196	1.155
Toplam Arz	784.687	802.838	819.018	834.629	849.322
KULLANIM					
Toplam					
Yurtiçi	783.320	801.471	817.174	832.954	847.630
Kullanım					
İhracat	1.367	1.367	1.844	1.675	1.692
Toplam					
Kullanım	784.687	802.838	819.018	834.629	849.322

Kaynak: OECD
a/Tahmin

Şekil 1. Dünya Toplam Süt Arzı (Bin Ton)

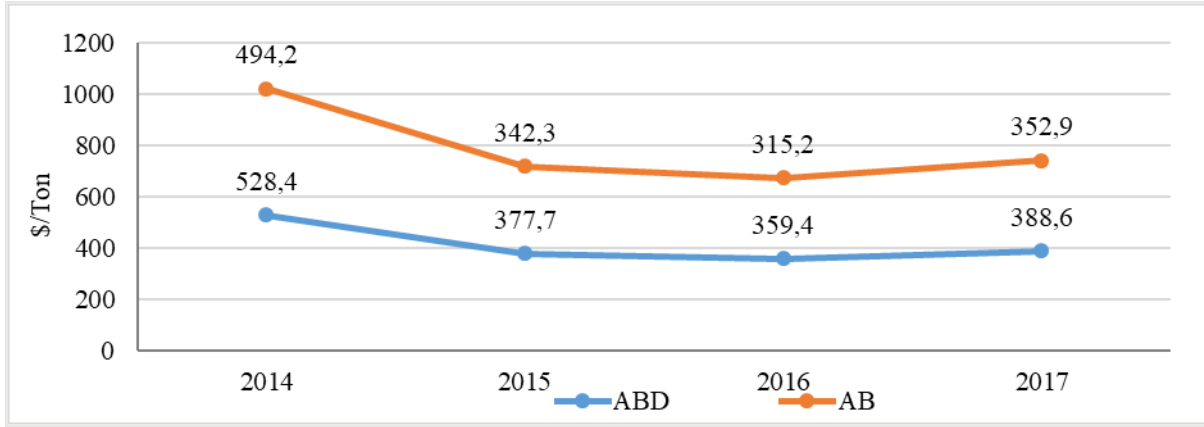

Şekil 2. Dünya Toplam Süt Kullanımı (Bin Ton)

Dünya Süt Fiyatları Arttı

Avrupa Birliğinde 2015 yılında süt kotalarının sona ermesi sonucu fazla üretim yoluna gidilmiştir. Artan süt üretimiyle süt fiyatlarında düşüş yaşanmış, bunun sonucu olarak bazı üreticiler piyasadan çekilmek durumunda kalmıştır. 2016 yılında genel olarak AB’de kötü hava koşulları nedeniyle süt veriminde düşüş yaşanmış ve bu durum 2017 yılında süt fiyatlarını etkilemiştir. AB’deki aylık süt verimindeki düşüş eğilimi nedeniyle üretici fiyatları 2016 yılının ikinci yarısında %50 artmış, 2017 Ocak-Mayıs ayları arasında ise fiyatlar genel olarak sabit kalmıştır (FAO 2017). AB’de çiğ süt üretici fiyatları bir önceki yıla oranla %11.9 artış ile 352.9 \$/ton olarak gerçekleşmiştir. ABD’de ise, Kaliforniya’da yaşanan kuraklık sebebiyle ülke genelindeki inek süt üretimi yalnızca %0.9 oranında artmıştır. Süt üretimindeki artışa bağlı olarak ABD süt fiyatları 2017 yılında bir önceki yıla göre %8.1 oranında artarak 388.6 \$/ton olarak gerçekleşmiştir (Şekil 3). 2016 yılının

ikinci yarısında, AB’de aylık süt üretimindeki düşme eğilimi ve Okyanusya’da 2016/17 üretiminin beklenen talebi karşılamak için yeterli olup olmayacağı konusundaki belirsizlik nedeniyle, uluslararası süt fiyatları artmıştır. Uluslararası süt fiyatları, Mayıs 2016 ile Şubat 2017 arasında güçlenmiş ve başta AB ve Okyanusya’daki ihracat arzının ithalat talebini karşılamak için yeterli olup olmayacağı konusundaki endişeler devam etmektedir. Bu durum, kuzey yarımküre üreticilerinin ihracat yapabilecek durumda olduğu ve Okyanusya’daki süt üretiminin beklenenden daha büyük olacağını ifade etmektedir. Sonuç olarak fiyatlar 2017 Mart ve Nisan aylarında hafif bir düşüşle istikrara kavuşmuştur. Ocak ve Mayıs 2017 arasında, AB’deki süt dağıtımlarının iyileşmesi ve ABD’deki üretimdeki artışın arz endişelerini azaltması nedeniyle fiyatlar genel olarak istikrarlı bir seyir izlemiştir.

Şekil 3. ABD ve AB Süt Üretici Fiyatları
Kaynak: DAIRYCO, USDA

Kişi Başı Süt Tüketimi

Kişi başına süt tüketiminde 2017 yılında bir önceki yıla göre genel olarak iniş ve çıkışların olduğu görülmektedir. 2017 yılında AB’de %0.2 oranında artış ile 92.44 lt/kişi. Rusya’da %0.4 oranında artış ile 130.91 lt/kişi ve Çin’de %1.4

oranında artışla 23.2 lt/kişi süt tüketimi gerçekleşmiştir. Bunun yanı sıra Avusturya (%0.2), Kanada (%0.8), Yeni Zelanda (%0.8) ve ABD (%0.7)’de ise kişi başına süt tüketiminde oldukça az değişim olmuştur.

Tablo 3- Bazı Ülkelerde Kişi Başına Süt Tüketimi (Lt/Kişi/Yıl)

	2014	2015	2016	2017
Avusturya	104.3	104.5	104.5	104.4
Kanada	82.7	81.5	80.8	80.2
AB	92.0	92.1	92.3	92.4
Yeni Zelanda	96.3	95.2	94.5	93.8
Rusya	128.9	129.5	130.4	130.9
ABD	77.1	77.0	76.5	76.0
Çin	21.9	22.6	22.9	23.2

Kaynak: OECD

Peynir

Dünya toplam peynir üretimi, özellikle çiğ süt arzında yaşanan düşüşün sonucu olarak üretimi düşen AB’nin etkisiyle, 2017 yılında bir önceki yıla göre %1.7 oranında artarak 23 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. IDF dünya toplam peynir üretiminde işlem görmüş peynir üretim miktarını hesaplamaya dahil etmezken, yalnızca toplam peynir üretiminin %90’ını temsil eden inek sütünden elde edilmiş peynirleri ele almış; manda, keçi ve koyun sütlerinden elde edilen peynirler ile ev yapımı olan ve çiftlikte hane içinde tüketilen peynir miktarını yine hesaplamalarına dahil etmemiştir (Anonim 2016). Dünyanın en büyük peynir üreticileri, çiğ süt

üretimine büyük bir kısmını peynir üretimine aktaran ve dünya toplam peynir üretiminin %44.1’ini temsil eden AB ile dünya toplam peynir üretiminin %23.9’unu temsil eden ABD’dir. AB’de peynir üretimi 2017 yılında bir önceki yıla göre %21.2 oranında artarak 10 milyon ton, aynı yıl ABD’de üretim bir önceki yıla göre %1.9 artarak 5.5 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Ek Tablo 3). Ülkemizin de dahil olduğu Arjantin ve Brezilya gibi diğer önemli peynir üreticisi olan ülkelerde ise 2017 yılı peynir üretimi 600-750 bin ton aralığında gerçekleşmiştir.

Dünya peynir ithalatı 2017 yılında bir önceki yıla göre %3.1 oranında artarak 2 milyon tona ulaşırken, ihracata konu olan peynir miktarı ise aynı yıl için, bir önceki yıla göre %2.8 oranında artarak yaklaşık 2.6 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 4). Toplam dünya peynir ticaretinin %38'ini gerçekleştiren AB 2017 yılında Japonya, İsviçre, Kore ve Avustralya'nın artan ithalat talebi ile birlikte peynir ihracatını %4.6 oranında artırarak 972 bin ton ile bir kez daha dünyanın en büyük ihracatçısı olmuştur (Ek

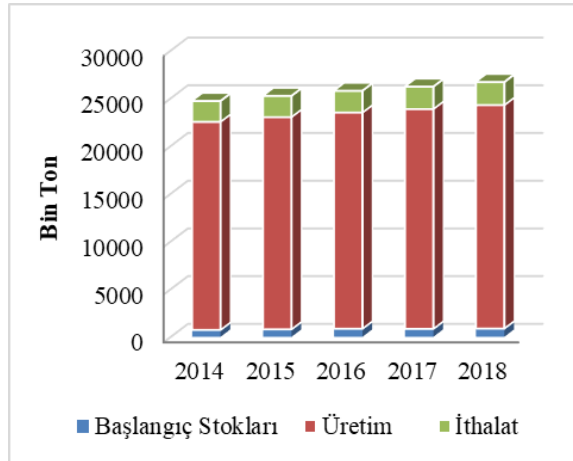
Tablo 8). IDF verilerine göre her ne kadar Hollanda, AB toplam peynir ihracatının %18'ini gerçekleştirerek Birliğe üye en büyük ihracatçı ülke olsa da; Hollanda, konumu gereği Rotterdam gibi önemli liman kentlerinin varlığı ile Birlik için önemli bir dağıtım noktasıdır (Anonim 2016). Yeni Zelanda'nın 2016 yılı itibariyle farklı ürünlerin ihracatına ilişkin pazar odağını çeşitlendirmiş ve peynir ihracatını 2017 yılında %3.8 oranında (325 bin ton) artırmıştır.

Tablo 4- Dünya Toplam Peynir Arz Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

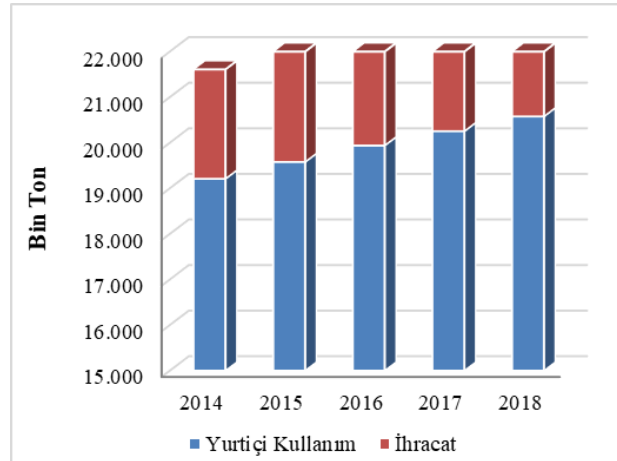
	2014	2015	2016	2017	2018/a
ARZ					
Başlangıç Stokları*	733	792	856	839	875
Üretim	21.791	22.231	22.645	23.028	23.412
İthalat	2.183	2.216	2.273	2.342	2.404
Toplam Arz	24.707	25.239	25.774	26.208	26.692
KULLANIM					
Yurtiçi Kullanım	19.212	19.580	19.940	20.255	20.579
İhracat	2.397	2.429	2.487	2.556	2.618
Toplam Kullanım	21.609	22.010	22.427	22.811	23.198
Bitiş Stokları*	792	856	839	875	847

Kaynak: OECD

a/Tahmin *USDA

Şekil 4. Dünya Toplam Peynir Arzı

Şekil 5. Dünya Toplam Peynir Kullanımı

Kişi Başı Peynir Tüketimi

Dünya genelinde 2017 yılında peynir tüketimi artış gösterme eğilimindedir. Kişi başına peynir tüketiminin en fazla olduğu ülkeler arasında ilk

sıralarda ABD, AB, Yeni Zelanda ve Avusturya yer almaktadır.

Tablo 5- Bazı Ülkelerde Kişi Başına Peynir Tüketimi (Kg/Kişi/Yıl)

	2014	2015	2016	2017
Avusturya	10.4	10.4	10.3	10.3
Kanada	11.5	11.3	11.4	11.5
AB	17.6	17.7	17.9	18.0
Yeni Zelanda	13.3	13.4	13.6	13.9
Rusya	6.4	6.5	6.6	6.7
ABD	15.3	15.6	15.9	16.1
Çin	0.2	0.2	0.3	0.3

Kaynak: OECD

Süt Tozu

Dünya yağlı süt tozu (WMP) üretim miktarı 2017 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %1.9 oranında artarak 5 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 6). Yağlı süt tozu üretiminin %64'ü Çin, Yeni Zelanda ve AB'de yapılmaktadır. 2017 yılında bir önceki yıla göre Yeni Zelanda'da %2.8'lik ve Çin'de ise %4.6'lık artışla yaklaşık 1.4 milyon ton AB'de %2.2'lik artışla 0.63 milyon yağlı süt tozu üretimi gerçekleşmiştir (Ek Tablo 5).

Dünya ihracatına konu olan yağlı süt tozu miktarı 2017 yılında bir önceki yıla göre %1.5 oranında artarak yaklaşık 2.5 milyon ton olarak hesaplanmıştır. Söz konusu ticaret miktarının %55'i dünyanın en büyük tedarikçisi olan Yeni Zelanda tarafından gerçekleştirilmiştir (Ek Tablo 10). Toplam dünya yağlı süt tozu ihracatındaki beklenenden daha az gerçekleşen artışın en büyük sebebi, dünyanın en büyük yağlı süt tozu pazarı olan Çin'de görülen talep azalmasıdır (Anonim 2016). AB'de yağlı süt tozu ihracatı

2017 yılında düşük nispi getiriler nedeniyle 2016 yılına göre %0.6 oranında düşerek 342 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Yeni Zelanda'nın ihracatı, aynı dönemler içinde Çin ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi ana pazarlarına yaptığı ihracatlar sebebiyle %2.8 oranında artarak 1.4 milyon tona ulaşmıştır.

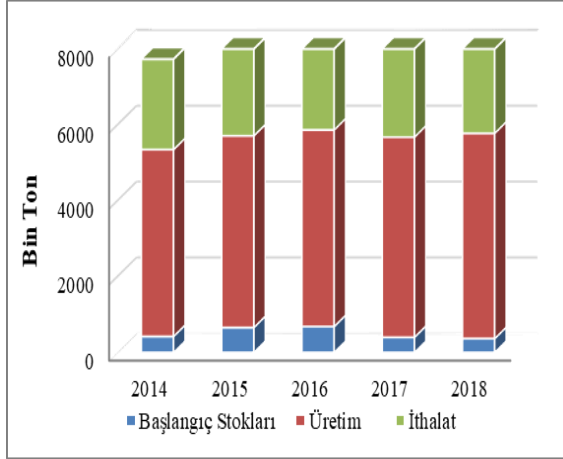
Dünya yağlı süt tozu ithalatı 2017 yılında bir önceki yıla göre %1.5 oranında artarak 2.5 milyon ton olarak hesaplanmıştır. Çin'de 2015 yılı itibariyle yağlı süt tozu ithalatında düşüş yaşanmaya başlamış ve ülke Malezya, Vietnam, Sri Lanka, Birleşik Arap Emirlikleri, Cezayir ve Nijerya'nın yanında Venezuela gibi diğer pazarlara ağırlık vermiştir. Buna rağmen Çin, yine de 2017 yılında yaptığı 577 bin tonluk ithalatıyla dünya yağlı süt tozu toplam ithalatının %23'ünü temsil etmiştir (Ek Tablo 13).

Tablo 6- Dünya Yağlı Süt Tozu (WMP) Arz Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

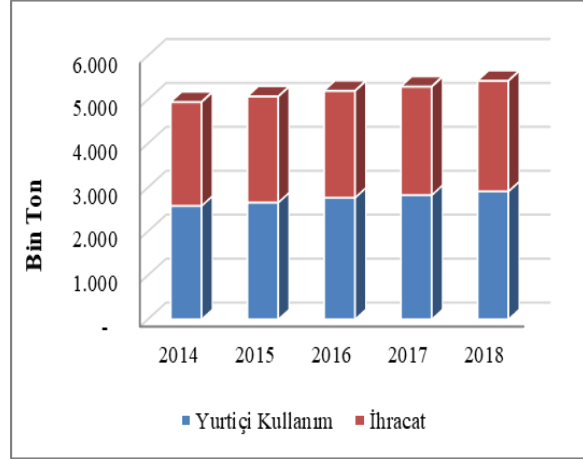
	2014	2015	2016	2017	2018/a
ARZ					
Başlangıç Stokları*	421	656	684	398	365
Üretim	4.928	5.055	5.183	5.279	5.412
İthalat	2.383	2.432	2.451	2.487	2.536
Toplam Arz	7.732	8.143	8.318	8.165	8.313
KULLANIM					
Yurtiçi Kullanım	2.583	2.661	2.770	2.829	2.914
İhracat	2.364	2.413	2.432	2.469	2.517
Toplam Kullanım	4.947	5.074	5.202	5.298	5.431
Bitiş Stokları *	656	684	398	372	331

Kaynak: OECD

a/Tahmin *USDA

Şekil 6. Dünya Toplam Yağlı Süt Tozu Arzı

Şekil 7. Dünya Toplam Yağlı Süt Tozu Kullanımı

Dünya yağsız süt tozu üretim miktarı 2017 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %2.2 oranında artarak 4.2 milyon ton olmuştur (Tablo 7). Yağsız süt tozu üretiminin 1.2 milyon tonla %28.8'i AB'ye, 1.17 milyon tonla %28.0'i ABD'ye ve 559 bin tonla %13.4'ü Yeni Zelanda'ya ihraç edilmektedir. Süt ürünleri arasında özellikle yağsız süt tozu ihracatı 2017 yılında bir önceki yıla göre %2.3 oranında artarak yaklaşık 2.1 milyon tona ulaşmıştır. Yağsız süt tozu ihracatındaki artış, büyük ölçüde temel ihracatçı ülkelerin ihracat miktarındaki artıştan kaynaklanmıştır. Yağsız süt tozu ihracatında 2017 yılında bir önceki yıla göre %3 oranında artış sağlayan ABD 647 bin ton ihracat miktarıyla ilk sırada yer almaktadır (Ek Tablo 9). İlk dokuz ayda, AB yağsız süt tozu ihracatını artırarak Cezayir, Çin, Filipinler ve Endonezya gibi bazı geleneksel ve ana ihracat noktalarına ihracatını

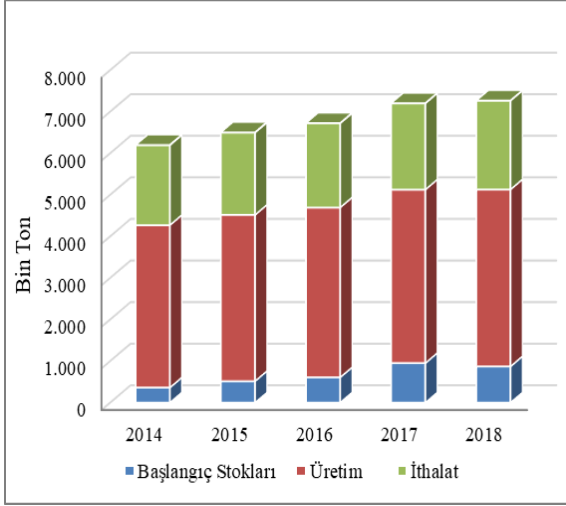
genişletmesinin yanı sıra diğer ülkelere de önemli oranlarda ihracat artışı sağlamıştır. 2017 yılı genelinde bir önceki yıla göre %2.3 oranında artış sağlayarak 2.1 milyon ton yağsız süt tozu ithalatı gerçekleştirmiştir. Avrupa Birliğinin Rusya'ya yapmış olduğu peynir ihracatındaki düşüşün ardından Birlik üyesi ülkelerdeki sanayiciler üretimlerinde yağsız süt tozu ve tereyağına ağırlık vermiş ve bu durum toplam üretim miktarı artış hızını azaltmış ve fiyatların düşmesine paralel olarak stok miktarlarını artırmıştır (Anonim 2016a). Dünya yağsız süt tozu başlangıç ve bitiş stoklarına bakıldığında 2015 yılı itibariyle başlangıç stoklarında artış gözlenmeye başlanmış, 2017 yılında bir önceki yıla göre başlangıç stokları %56.3 oranında artarak 950 bin ton, 2016 yılında rekor seviyeye ulaşan bitiş stokları ise %1.7 oranında azalarak 934 bin ton olmuştur.

Tablo 7- Dünya Yağsız Süt Tozu (SMP) Arz Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

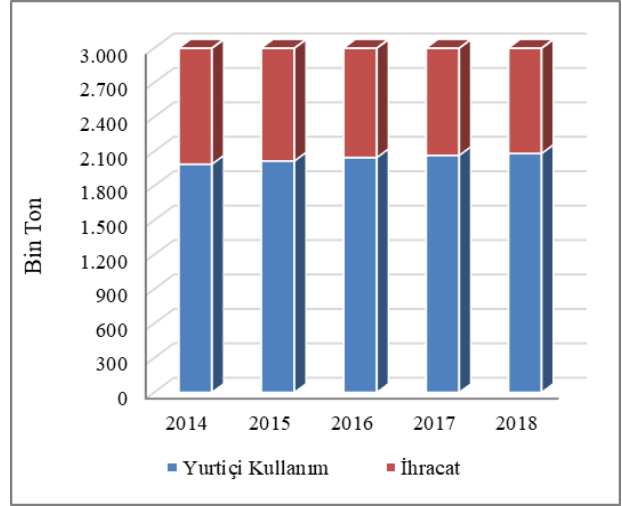
	2014	2015	2016	2017	2018/a
ARZ					
Başlangıç Stokları*	362	515	608	950	871
Üretim	3.907	4.000	4.085	4.174	4.256
İthalat	1.925	1.982	2.028	2.075	2.136
Toplam Arz	6.194	6.497	6.721	7.199	7.263
KULLANIM					
Yurtiçi Kullanım	1.989	2.017	2.047	2.066	2.083
İhracat	1.943	1.999	2.045	2.093	2.154
Toplam Kullanım	3.932	4.016	4.092	4.159	4.237
Bitiş Stokları*	515	608	950	934	742

Kaynak: OECD

a/Tahmin *USDA

Şekil 8. Dünya Toplam Yağsız Süt Tozu Arzı

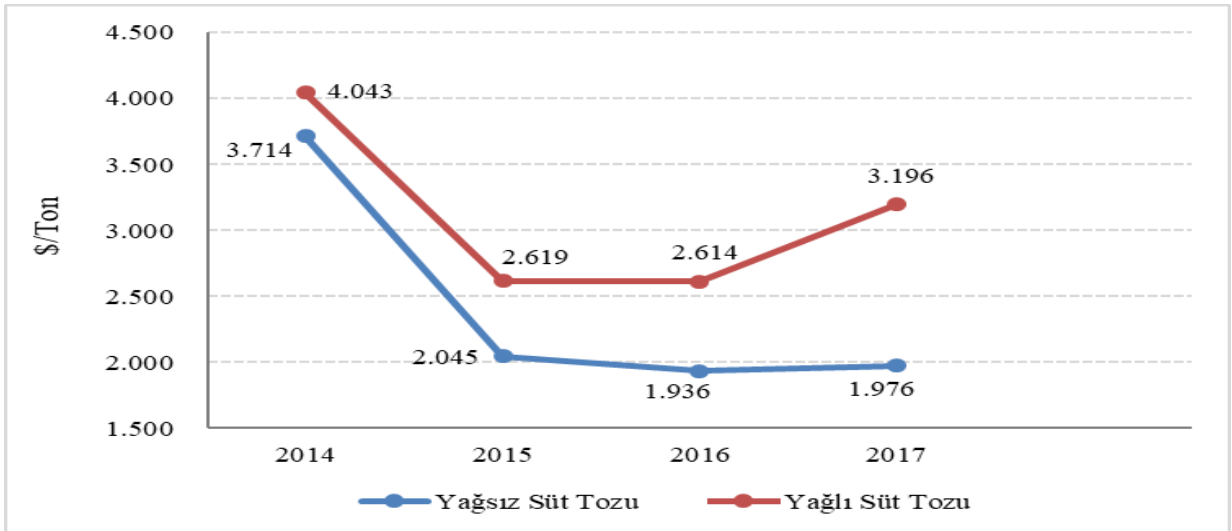

Şekil 9. Dünya Toplam Yağsız Süt Tozu Kullanımı

Dünya Süt Tozu Fiyatı Arttı

Yağsız süt tozu (SMP) fiyatı 2015 yılı itibariyle ciddi düşüşler yaşamaya başlamıştır. Avrupa Birliği (AB)'nin müdahale stokları altında tutulan SMP stokunu ne zaman ve nasıl elden çıkaracağı konusundaki belirsizlik SMP fiyatını aşağı çeken en önemli faktördür. Açık piyasalardaki SMP fiyatlarının nispeten düşük olması, bazı ülkelerde daha fazla SMP ihracatının yapılmasını cesaretlendirmiştir. Düşük devam eden SMP

fiyatı 2017 yılında bir önceki yıla göre %2 oranında artış sağlayarak 1.976 \$/ton olmuştur. Yağlı süt tozu (WMP) fiyatı ise 2014-2015 yılları arası SMP fiyatı kadar keskin düşüş yaşamasa bile önemli düşüş kaydetmiş, 2015 yılından itibaren fiyat istikrarını korumayı başarmıştır. 2017 yılında ise WMP fiyatı bir önceki yıla göre %22 oranında artış sağlayarak 3.196 \$/ton olmuştur.

Şekil 10. Dünya Süt Tozu Fiyatı (<http://dairy.ahdb.org.uk>)

Kişi Başı Süt Tozu Tüketimi

Kişi başına yağsız süt tozu (SMP) tüketiminin en fazla olduğu ülkeler arasında ilk sıralarda Cezayir, Avustralya ve Meksika yer almaktadır. 2017 yılında Cezayir’de kişi başı yağsız süt tozu

tüketimi bir önceki yıla göre %1.7 oranında artarak 3.51 kg, Meksika’da ise kişi başına SMP tüketimi %1.6 oranında artarak 2.59 kg olmuştur.

Tablo 8- Bazı Ülkelerde Kişi Başına Yağsız Süt Tozu (SMP) Tüketimi (Kg/Kişi/Yıl)

	2014	2015	2016	2017
Cezayir	3.45	3.41	3.45	3.51
Avustralya	3.45	3.57	3.40	3.39
Meksika	1.99	2.39	2.55	2.59
Şili	1.19	1.97	2.18	2.38
Kanada	1.83	1.70	1.96	2.24

Kaynak: CLAL

Kişi başına yağlı süt tozu (SMP) tüketiminin en fazla olduğu ülkeler arasında ilk sıralarda Cezayir, Yeni Zelanda ve Şili yer almaktadır. 2017 yılında Cezayir’de kişi başı yağsız süt tozu

tüketimi bir önceki yıla göre %8.4 oranında artarak 5.93 kg, Yeni Zelanda’da ise kişi başına SMP tüketimi %32.1 oranında artarak 5.10 kg olmuştur.

Tablo 9- Bazı Ülkelerde Kişi Başına Yağlı Süt Tozu (WMP) Tüketimi (Kg/Kişi/Yıl)

	2014	2015	2016	2017
Cezayir	4.60	5.37	5.47	5.93
Yeni Zelanda	3.28	3.90	3.86	5.10
Şili	3.69	3.66	3.52	3.54
Brezilya	2.95	3.05	3.19	3.17
Arjantin	2.44	2.63	1.37	1.81

Kaynak: CLAL

Tereyağı

Dünya genelinde 2017 yılında bir önceki yıla göre %2.2 oranında artış göstererek ortalama 11 milyon tonun üzerinde tereyağı üretimi gerçekleştirilmiştir (Tablo 10). Dünya tereyağı pazarında, toplam üretimin %39’u Hindistan, %21’i ise AB tarafından sağlanmaktadır (Ek Tablo 6). Hindistan’da tereyağı üretimi 2017 yılında %3.9 (4.3 milyon ton) oranında artarken; Avrupa Birliğinin 2017 yılında üretmiş olduğu tereyağı miktarı (2.3 milyon ton) aynı yıl Hindistan’da üretilen tereyağı miktarının ancak yarısına eşittir.

Dünya tereyağı ihracat miktarı 2017 yılında bir önceki yıla göre %0.9 oranında artarak 886 bin ton tereyağı eşdeğeri olarak gerçekleşmiştir. Dünyada ticarete konu olan toplam tereyağı ihracatında, Yeni Zelanda %49.7 oranındaki

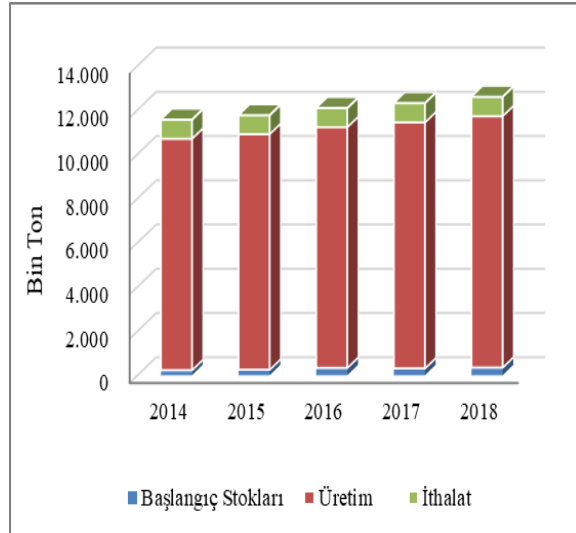
ihracat payı (440 bin ton) ile dünyanın en büyük tereyağı tedarikçisidir (Ek Tablo 7). Yeni Zelanda; Çin, Meksika, Mısır, Filipinler, Birleşik Arap Emirlikleri, İran, ABD, Cezayir, Rusya, AB ülkeleri ve Suudi Arabistan gibi oldukça geniş bir coğrafyaya tereyağı ihracatı gerçekleştirmektedir. Avrupa Birliği tereyağı ihracatı 2017 yılında bir önceki yıla göre %1.7 oranında artarak 134 bin ton olarak gerçekleşmiş olup, dünya tereyağı ihracatında ikinci sırada yer almaktadır. 2017 yılında dünya tereyağı ithalatı bir önceki yıla göre %0.8 oranında artarak 867 bin ton olmuştur. Dünyada uluslararası ticarete konu olan tereyağı çok sayıda ülkeye ihraç edilmekte ve bu ülkelerin büyük bir çoğunluğu Asya ve Orta Doğuda yer almaktadır. 2017 yılı tereyağı ithalatında ilk sırada %15.2 paya sahip olan Rusya yer alırken, Rusya’yı %9.5 ile Mısır ve %8.1 ile Orta Doğu

ülkeleri arasında ithalat kapasitesi en yüksek ülke (Tablo 11).
konumunda Suudi Arabistan takip etmektedir (Ek

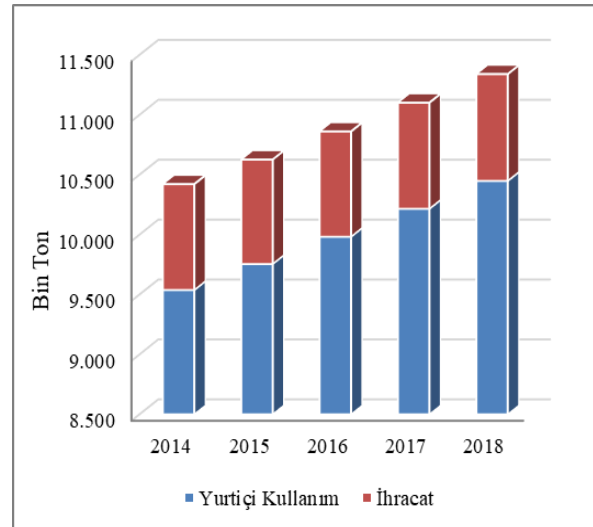
Tablo 10- Dünya Tereyağı Arz Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	2014	2015	2016	2017	2018/a
ARZ					
Başlangıç Stokları*	231	250	332	308	348
Üretim	10.460	10.651	10.887	11.125	11.364
İthalat	864,75	852,64	859,79	866,99	872,82
Toplam Arz	11.556	11.754	12.079	12.300	12.585
KULLANIM					
Yurtiçi Kullanım	9.538	9.755	9.983	10.216	10.449
İhracat	883	871	878	886	891
Toplam Kullanım	10.422	10.627	10.861	11.101	11.340
Bitiş Stokları*	250	332	308	348	328

Kaynak: OECD
a/Tahmin *USDA

Şekil 11. Dünya Toplam Yağlı Tereyağı Arzı

Şekil 12. Dünya Toplam Tereyağı Kullanımı

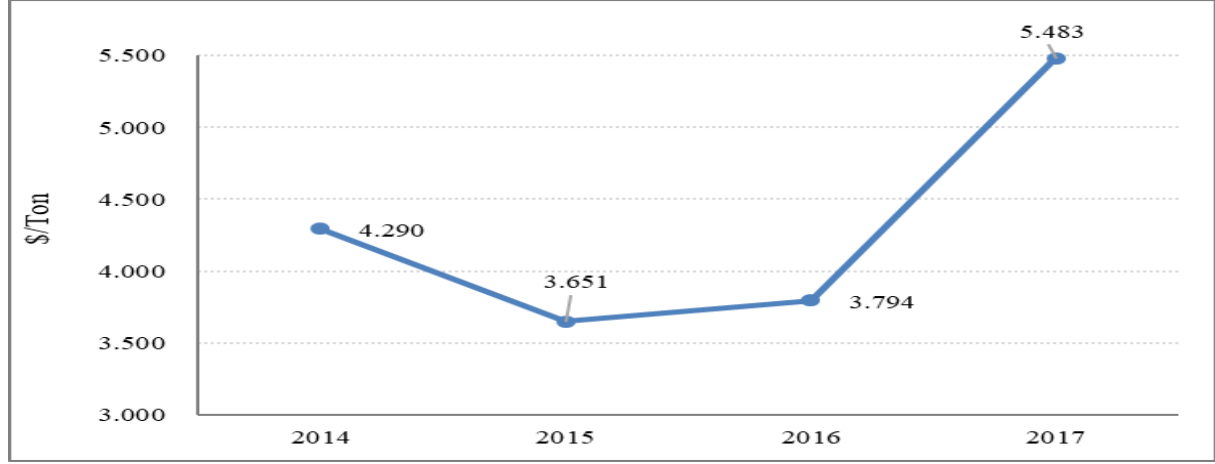
Dünya Tereyağı Fiyatları Arttı

Uluslararası tereyağı fiyatları 2017 yılında tavan fiyata ulaşarak 2016 yılına göre %44.5 artış oranıyla ton başına 5.483 \$ olmuştur. 2017 yılı eylül ayında tereyağı fiyat endeksi rekor seviyelere çıkmış, yılın sonuna doğru tereyağının mevcudiyeti konusundaki endişelerin azalması ile uluslararası tereyağı fiyatları düşme eğilimi göstermiştir. Tereyağı fiyatları Ekim ayında Eylül ayına göre AB'de %13, Okyanusya'da %7 ve ABD'de %6 düşüş göstermiştir. Avrupa'da haziran ayında tereyağı fiyatları mayıs ayına göre %17 artarken, ocak ayından kasım ayına kadar

fiyatlardaki artış %32'yi bulmuştur. AB'de 2017 yılsonu itibariyle tereyağı ortalama fiyatı 5.936 \$/ton olarak gerçekleşmiştir. AB'de tereyağı fiyatlarındaki bu artışın en önemli nedeni olarak artan talep gösterilmektedir. Margarinin sağlığa zararlı, tereyağının ise faydalı olduğuna dair haberlerin artması tüketicileri tereyağına yönlendirmiştir. Süt ürünlerinde uluslararası piyasa fiyatları, Kuzey Amerika'da Mayıs ve Okyanusya'da Mayıs ve Eylül aylarında tereyağı talebinin artması nedeniyle yükseliş gözlenmiştir. 2017 yılsonu tereyağı fiyatı Okyanusya'da 5.376

\$/ton, ABD'de 5.137 \$/ton olarak gerçekleşmiştir. Bu yükselişe Okyanusya ve Güney Amerika'da arz kısıtlamaları ve Asya'daki güçlü ithalat talebi de destek sağlamıştır (Anonim 2017). 2017 yılının son aylarında, tereyağı,

uluslararası piyasalarda en çok talep gören süt ürünü olmuştur. Bu nedenle tereyağı dünya ortalama fiyatı 5.483 \$/ton ile rekor seviyelere ulaşarak diğer süt ürünlerine göre oldukça büyük fiyat farkının ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Şekil 13. Dünya Tereyağı Fiyatları 2017 (www.globaldairytrade.com)

Kişi Başı Tereyağı Tüketimi

Son yıllarda margarinin sağlığa zararlı, tereyağının ise faydalı olduğuna dair haberlerin artması tüketicileri tereyağına yönlendirmiştir. 2017 yılında tereyağı tüketimi dünya genelinde artış gösterme eğilimindedir. Kişi başına tereyağı

tüketiminin en fazla olduğu ülkeler arasında ilk sıralarda Yeni Zelanda (18.9 kg/kişi/yıl), AB (4.29 kg/kişi/yıl) ve Avusturya (3.80 kg/kişi/yıl) yer almaktadır.

Tablo 11- Bazı Ülkelerde Kişi Başına Tereyağı Tüketimi (Kg/Kişi/Yıl)

	2014	2015	2016	2017
Yeni Zelanda	18.7	18.8	18.8	18.8
AB	4.31	4.30	4.29	4.29
Avusturya	3.92	3.88	3.86	3.83
Rusya	3.11	3.12	3.14	3.18
ABD	2.48	2.50	2.53	2.54
Kanada	2.60	2.56	2.52	2.49
Çin	0.12	0.12	0.12	0.13

Kaynak: OECD

DÜNYADA TAHMİN: 2018**Süt**

OECD 2014-2023 Gıda Raporuna göre 2018 yılında dünya süt üretiminde önceki yıllara benzer oranda artış olacağı tahmin edilmektedir. Dünya genelinde 2018 yılı dünya süt üretiminin %1.8 oranında artarak 849 milyon ton, inek sütü üretiminin ise %0.82 oranında artarak 695 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir. En büyük artışların Hindistan (%3.8) ve Tanzanya'da (%5.7) olması beklenmektedir.

2018 yılı dış ticaretinde ise; dünya süt ithalatının %3 oranında düşüş ile 1.2 milyon ton, ihracatının ise %1 oranında artarak 1.7 milyon ton olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Dünya toplam süt üretiminde beklenen artışa bağlı olarak çiğ süt üretici fiyatlarının düşmesi ve süt ürünleri üretim miktarlarında artış olması beklenmektedir.

Peynir

OECD 2014-2023 Gıda Raporuna göre 2018 yılında peynir üretiminin 2017 yılına göre %1.7 oranında artarak 23.5 milyon ton olması beklenmektedir. 2018 yılında dünya peynir ticaretinde artış beklenmekte olup bir önceki yıla göre dünya peynir ithalatının %2.7 oranında artışla 2.4 milyon ton ihracatında yine aynı

dönemlerde %2.4 oranında artarak 2.6 milyon ton olması beklenmektedir. Artan ihracatın çoğunun AB ve Amerika Birleşik Devletleri'nden karşılanması beklenmektedir. İthalatta ise, AB'de ABD, Cezayir, Şili, Birleşik Arap Emirlikleri ve diğer bazı ülkelerin ithalatının devam edeceği tahmin edilmektedir.

Süt Tozu

OECD 2014-2023 Gıda Raporuna göre 2018 yılında yağlı süt tozu (WMP) üretiminin 2017 yılına göre %2.5 oranında artarak 5.4 milyon ton olması beklenmektedir. 2018 yılında WMP dış ticaretinde %2.5 oranında artışla ihracat ve ithalat değerlerinin yaklaşık 2.5 milyon ton olması beklenmektedir. 2018 yılında yağsız süt tozu (SMP) üretiminin 2017 yılına göre %2.2 oranında

artarak 4.3 milyon ton olması beklenmektedir. 2018 yılında SMP dış ticaretinde %2.3 oranında artışla ithalatın 2.1 milyon ton, ihracatın ise 2.2 milyon ton olması beklenmektedir. Yeni Zelanda ve Beyaz Rusya'da SMP ihracatının düşmesi beklenirken, Avustralya'nın ihracatının ise istikrarlı seyredeceği beklenmektedir.

Tereyağı

OECD 2014-2023 Gıda Raporuna göre 2018 yılında tereyağı üretiminin 2017 yılına göre %2.1 oranında artarak 11.4 milyon olması beklenmektedir. 2018 yılında dış ticaretinde %0.7

oranında artışla ihracat değerinin 891 bin ton, ithalat değerinin ise 873 bin ton olması beklenmektedir.

TÜRKİYE'DE DURUM: 2018

Türkiye'de yıllar itibari ile sağılan hayvan sayısı ve verimdeki artışla birlikte süt üretim miktarında artış görülmüştür. Süt üretim miktarında ki artışa bağlı olarak süt ürünleri üretim miktarı da artmıştır. Türkiye'de genel olarak süt, içme sütü olarak değil peynir, ayran ve yoğurt olarak tüketildiği için içme sütü miktarı, toplam arz ve kullanımı diğer süt ürünlerine göre nispeten daha az oranda

artmıştır. 2017 yılında bir önceki yıla göre içme sütü, peynir, süt tozu, yoğurt, ayran, tereyağı üretiminde, toplam arz ve kullanımında artış görülmüştür. Peynir ve süt tozu ithalatında azalma görülürken, içme sütü, yoğurt ithalatında artış görülmüştür. Peynir, yoğurt, ayran ve tereyağı ihracatında artış, süt tozu ihracatında azalma görülmüştür.

Süt**Süt Üretimi Arttı**

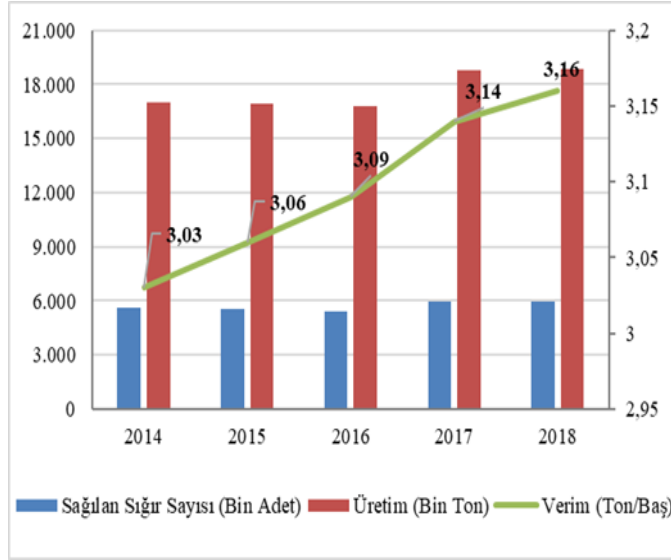
Süt üretim miktarı, hayvan varlığı ve laktasyon verimindeki artışa paralel olarak uzun vadede artış göstermiştir. Türkiye'de süt üretimi 2017 yılında bir önceki yıla göre %12.0 oranında artmış ve 20.699 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Toplam süt üretiminin %90.1'i inek sütünden, %9.1'i koyun-keçi sütünden, %0.3'ü ise manda sütünden oluşmaktadır. Türkiye dahil çoğu

ülkede son yıllarda sağılan hayvan sayısında ve süt veriminde artış meydana gelmiştir. Türkiye'de süt verimine bakıldığında, uzun ve orta vadede bütün türlerde gelişme görülmüştür. Sağılan inek başına verim 2017 yılında bir önceki yıla göre %1.7 oranında artarak 3.14 ton/baş/yıl olarak hesaplanmıştır (Tablo 12).

Tablo 12- Türkiye Süt Üretimi ve Sağılan Hayvan Sayısı

	2014	2015	2016	2017	2018/a
Sağılan Sığır Sayısı (Adet)	5.609.240	5.535.774	5.431.715	5.969.048	5.970.367
Üretim (Ton)	16.998.550	16.933.520	16.786.263	18.762.319	18.847.011
Verim (Ton/Baş)	3.03	3.06	3.09	3.14	3.16
Sağılan Koyun-Keçi Sayısı (Adet)	18.924.433	19.941.421	19.704.519	22.466.995	23.815.015
Üretim (Ton)	1.577.207	1.658.401	1.639.813	1.868.174	1.886.264
Verim (Ton/Baş)	0.08	0.08	0.08	0.08	0.08
Sağılan Manda Sayısı (Adet)	54.891	62.999	63.329	69.497	75.057
Üretim (Ton)	54.803	62.761	63.085	69.401	70.453
Verim (Ton/Baş)	1.00	1.00	1.00	1.00	0.94
Toplam Sağılan Hayvan Sayısı (Adet)	24.588.564	25.540.194	25.199.563	28.505.540	29.860.439
Toplam Süt Üretimi (Ton)	18.630.860	18.654.682	18.489.161	20.699.894	20.803.729

Kaynak: TÜİK, TEPGE Hesapları
a/Tahmin

Sağılan Hayvan Sayısı Arttı

Türkiye’de sağılan hayvan varlığı her yıl düzenli bir artış göstermekle beraber 2017 yılında bir önceki yıla göre %13.1 artarak 28.5 milyon baş olmuştur. Sağılan sığır sayısı 2017 yılında bir önceki yıla göre %9.9 oranında artarak 5.969 bin baş, sağılan koyun-keçi sayısı %14 oranında artarak 22.467 bin baş, sağılan manda sayısı ise %9.5 oranında artarak 69 bin baş olmuştur.

Şekil 14. Türkiye’de Sağılan Hayvan Sayısı, Verim ve Üretim Miktarı

Çiğ süt fiyatları; 16 Nisan 2015 tarih ve 29328 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Çiğ Sütün Sözleşmeli Usulde Alım Satımına İlişkin Yönetmelik” esasları gereğince belirli usullere göre belirlenmektedir (Anonim 2016/a). Çiğ inek sütü fiyatı (ÇEF) 2014 yılında 1.04 TL/Kg iken 2017 yılında %7.0 artarak 1.24 TL/Kg olmuştur. Aynı şekilde 2014 yılında 0.76

TL/Kg olan süt yemi fiyatı 2017 yılında %15.5 artarak 0.97 TL/Kg olmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda süt/yem girdi paritesini incelediğimizde, 2014 yılında 1 kg süt ile alınabilecek süt yemi miktarı 1.36 kg iken, 2017 yılında bu miktar 1.27 kg olarak hesaplanmıştır (Tablo 13).

Tablo 13- Süt Girdi Pariteleri

	2014	2015	2016	2017*
Çiğ İnek Sütü Fiyatı (TL/kg)	1.04	1.16	1.15	1.24
Süt Yemi Fiyatı (TL/kg)	0.76	0.78	0.84	0.97
Besi Yemi Fiyatı (TL/kg)	0.74	0.75	0.8	0.9
1kg süt ile alınabilecek girdi miktarı (kg)				
Süt/Süt Yemi	1.36	1.49	1.37	1.27
Süt/Besi Yemi	1.40	1.55	1.44	1.37

Kaynak: TÜRKİYE MİBİR (KDV hariç peşin satış fiyatlarıdır (2016’ya kadar KDV %8 2016’dan sonra KDV %0), Ulusal Süt Konseyi, TÜİK *Çiğ süt üretici fiyatı TÜİK çiftçi eline geçen fiyattır (ÇEF)

İçme Sütü

Türkiye’de ticari süt işletmeleri tarafından toplanan inek sütünün büyük bir kısmı (%15.5) içme sütü olarak tüketime arz edilmektedir. TÜİK tarafından aylar bazında ve yıllık olarak toplam içme sütü üretim miktarları yayınlanmaktadır. Bu konudaki istatistiklere konu olan süt miktarı, yalnızca sanayide ısıtılmış işlem görmüş ambalajlı içme sütleri kapsarken, TÜİK tarafından yayınlanan “Entegre Süt İşletmeleri Tarafından Toplanan Süt Miktarı”

haricinde üretilen süt, söz konusu miktara dahil edilmemektedir (Anonim 2016a). TÜİK tarafından yayınlanan verilere göre Türkiye’de içme sütü üretim miktarı 2017 yılında bir önceki yıla göre %7,2 artış oranıyla 1.549 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Üretilen toplam içme sütü miktarının yaklaşık %90’ını (1.2 milyon ton) UHT kutu sütler oluştururken, kalan miktarın 158 bin tonunu, 72 °C’de 15 saniye veya 63 °C’de 30 dakika süreyle süte ısıtılmış işlem uygulandığı halk

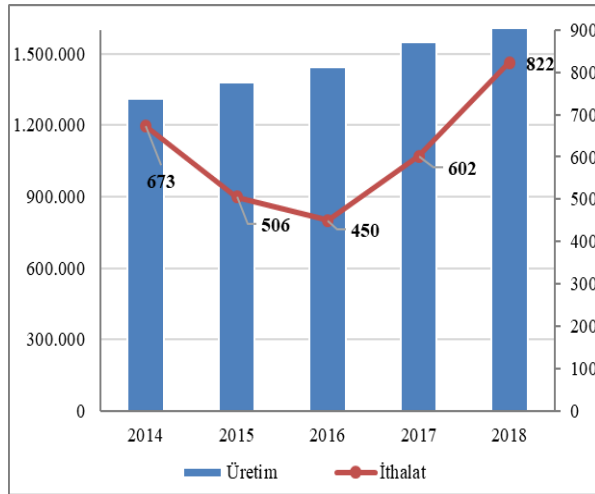
arasında günlük süt olarak tabir edilen pastörize sütler, 54 tonunu ise sterilize sütler oluşturmaktadır (Anonim 2016a). Türkiye’de süt daha çok yoğurt, beyaz peynir ve ayran olarak tüketilirken; içme sütü tüketimi diğer ürünlere göre daha düşüktür. Türkiye’de içme sütü çoğunlukla tam yağlı süt olarak tüketilmektedir. 2017 yılında toplam arz bir önceki yıla göre %7.2 oranında artarak 1.550 bin ton olarak

gerçekleşmiştir (Tablo 14). Türkiye’de süt ihracatı (dış ticarete konu olan süt ve krema) 2017 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık 2.5 kat artarak 40.6 bin ton olarak gerçekleşmiş ve 33.4 milyon dolar ihracat geliri elde edilmiştir (Ek Tablo 19). 2017 yılı itibariyle Türkiye’de süt ihracatının %85.6’sı Katar (%54.9), Irak (%23.1) ve Libya’ya (%7.6) gerçekleşmiştir.

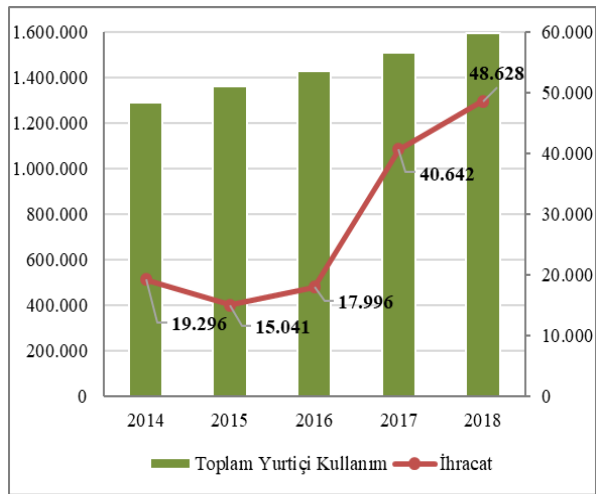
Tablo 14- Türkiye İçme Sütü Arz ve Kullanımı (Ton)

	2014	2015	2016	2017	2018/a
ARZ					
Üretim	1.310.534	1.378.600	1.444.980	1.548.880	1.641.813
İthalat	673	506	450	602	822
Toplam Arz	1.311.207	1.379.106	1.445.430	1.549.482	1.642.635
KULLANIM					
Toplam Yurtiçi Kullanım	1.291.911	1.364.065	1.427.434	1.508.840	1.594.008
İhracat	19.296	15.041	17.996	40.642	48.628
Toplam kullanım	1.311.207	1.379.106	1.445.430	1.549.482	1.642.635

Kaynak: TÜİK, TEPGE Hesapları
a/Tahmin (TEPGE Hesapları)

Şekil 15. Türkiye Toplam İçme Sütü Arzı (Ton)

Şekil 16. Türkiye Toplam İçme Sütü Kullanımı (Ton)

Peynir

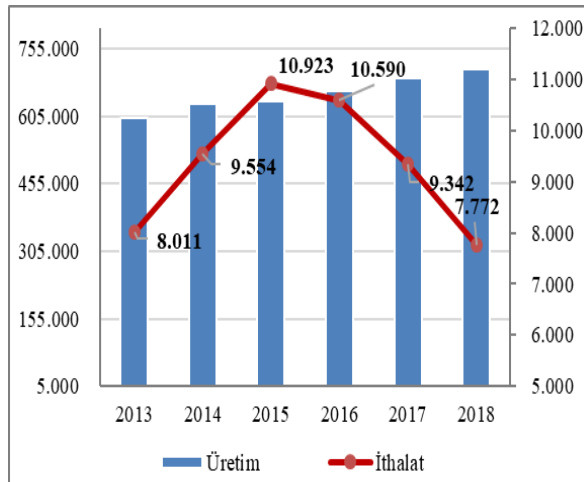
Büyük bir çoğunluğunu (%96) inek sütünden elde edilen peynirlerin oluşturduğu Türkiye toplam peynir üretimi 2017 yılında bir önceki yıla göre %4.4 artarak 690 bin ton, toplam arz ise %4.1 artış oranıyla 699 bin ton olarak hesaplanmıştır (Tablo 15). Türkiye süt ve süt ürünleri dış ticaret verilerinde ürün özelinde rakamlar ele alındığında; diğer ürünlerde olduğu gibi peynir grubunda da en önemli ihracat pazarını orta doğu ülkeleri oluşturmaktadır. Türkiye'nin özellikle peynir pazarlarında ağırlıklı olarak Bahreyn, Danimarka, Mısır ve Fransa gibi ülkelerle rekabet ettiğini söyleyebiliriz. TÜİK dış ticaret verilerine göre; 2017 yılında bir önceki yıla göre peynir ihracatı 48 bin ton olarak hesaplanmıştır. Aynı toplam peynir ihracatının

%28.3'ü Suudi Arabistan'a ve %24.9'u Irak'a yapılmış olup, Türkiye'de ihracata konu olan toplam peynir miktarının yaklaşık %60'ı yalnızca bu iki ülkeye ihraç edilmektedir (Ek Tablo 22). Türkiye'de en yoğun olarak tüketilen süt ürünlerinden biri de peynirdir. Yıllar itibariyle üretimine paralel olarak tüketiminde de artış olan ve en yüksek pazar payına sahip peynir çeşidi beyaz peynirdir (Anonim 2016). Peynir toplam yurtiçi kullanımı 2017 yılında bir önceki yıla oranla %4.1 artarak 651 bin ton olmuştur. TÜİK tarafından yayınlanan yıllar itibariyle peynir üretim miktarı, toplam kullanım ile nüfus verileri dikkate alınarak hesaplanan kişi başına peynir tüketim miktarı TEPGE hesaplamalarına göre 2017 yılında 8,7 kg/kişi/yıl olarak belirlenmiştir.

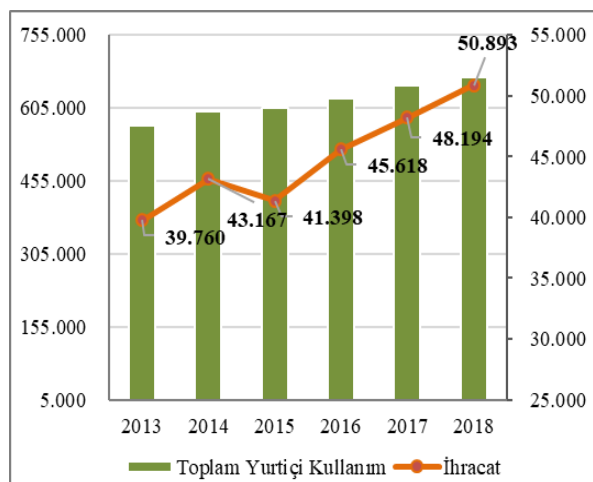
Tablo 15- Türkiye'de Peynir Arz ve Kullanımı (Ton)

	2014	2015	2016	2017	2018/a
ARZ					
Üretim	632.851	636.851	660.986	689.908	709.916
İthalat	9.554	10.923	10.590	9.342	7.772
Toplam Arz	642.405	647.774	671.576	699.250	719.529
KULLANIM					
Toplam Yurtiçi Kullanım	599.238	606.376	625.958	651.056	669.286
İhracat	43.167	41.398	45.618	48.194	50.893
Toplam kullanım	642.405	647.774	671.576	699.250	720.179

Kaynak: TÜİK, TEPGE Hesapları
a/Tahmin (TEPGE Hesapları)

Şekil 17. Türkiye Toplam Peynir Arzı (Ton)

Şekil 18. Türkiye Toplam Peynir Kullanımı (Ton)

Süt Tozu

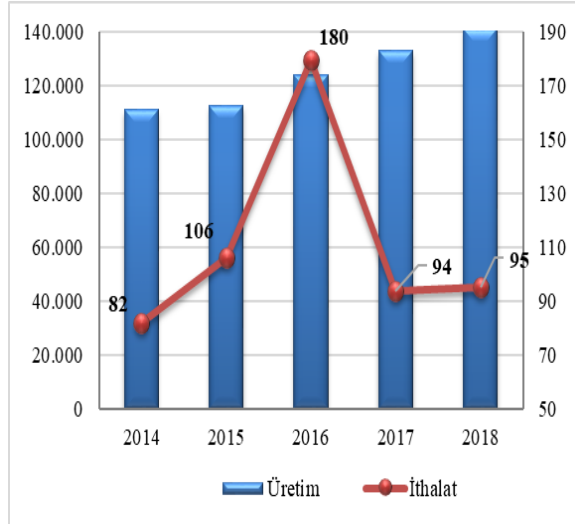
Süt tozu; yağlı, yağı kısmen veya tamamen alınmış süttten, kremadan veya bu ürünlerin karışımından suyun uzaklaştırılması ile elde edilen ve son üründe nem içeriğinin ağırlıkça en fazla %5 oranında olduğu katı üründür (Tebliğ No: 2008/51). Halk arasında her ne kadar kimyasal, yapay veya sağlıksız bir ürün olduğu yönünde genel bir kanı oluşmuş olsa da süt tozu, genel anlamıyla çiğ sütün içeriğindeki suyun buharlaştırılması sonucunda arta kalan kuru maddeden ibaret bir “süt ürünüdür”. Süt tozu; çikolata, bisküvi ve pasta yapımında, dondurma ve şekerleme imalatında, hazır çorbalar gibi kurutulmuş hazır ürünlerin yapımında, hayvan mamalarında ve kozmetik ürünler de dahil olmak üzere pek çok sektörde kullanılmaktadır (Anonim 2016a). Türkiye süt tozu üretimi son yıllarda artış eğilimindedir. TÜİK verilerine göre süt tozu üretimi (yağlı süt tozu ve yağsız süt tozu toplamı) 2017 yılında bir önceki yıla göre %7.1 oranında artarak 133 bin ton olmuştur (Tablo 16). Bu artışın en büyük sebebi olarak Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (GTHB) tarafından çıkarılan ve ihracatçı firmaların ihracat karşılığı elde ettikleri süt tozu hak edişlerinin yurtiçinden temin edilmesini esas alan Çiğ Sütün Değerlendirilmesine Yönelik Destekleme Uygulama Esasları Tebliği uygulaması gösterilebilir. Uygulama kapsamında süt tozu ithalatı belirli şartlara bağlanmak suretiyle ihracatçı firmalar ihtiyaç duydukları süt tozunu yurtiçinden temin etmekte ve çiğ süt arzının fazla olduğu dönemlerde piyasa regülasyonu

sağlanmaktadır. Süt regülasyonu programı kapsamında üretilen süt tozu ihracatına Çiğ süt arzının arttığı dönemlerde üretici fiyatları aşağı yönde seyir göstererek, üretim üzerinde önemli bir baskı unsuru olabilmektedir. 2009 yılından itibaren GTHB arz fazlası çiğ sütü, kota tahsis etmek suretiyle piyasadan çekerek süt tozuna dönüştürmekte ve dahilde işleme rejimi kapsamında ihracatçı firmalara dünya fiyatları eşdeğerinde kullanılmaktadır (Anonim 2016b). Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yürütülen Çiğ Sütün Değerlendirilmesine Yönelik Destekleme Uygulama Esasları Tebliği kapsamında kayda değer miktarda süt tozu, ihracat maksadıyla destekleme kapsamına alınmış ve 2016 yılında süt tozu ihracatı bir önceki yıla göre yedi kat artarak 56 bin tona ulaşmıştır. Aynı yıl ihracat kalemlerindeki artış miktarları incelendiğinde, toplam ihracat miktarındaki artışta en fazla etkiye sahip ürünün süt tozu olduğu görülmektedir. Ancak aynı tebliğ kapsamında 2016 yılında yapılan desteklemeler kapsamında yapılan değişiklikler neticesinde süt tozu ihracatında ve ithalatında düşüş yaşanmıştır. 2017 yılında bir önceki yıla göre süt tozu ihracatı %42.1 oranında düşerek 33 bin ton (Ek Tablo 20) iken süt tozu ithalatı %47.9 düşerek 94 bin ton olarak gerçekleşmiştir (Ek Tablo 23). Süt tozu ihracatında en büyük ihracat pazarı ülkeler sırasıyla Rusya (%23.0), Irak (%16.7), Bangladeş (%15.5) ve Suriye (%11.6) olmuştur (Ek Tablo 20).

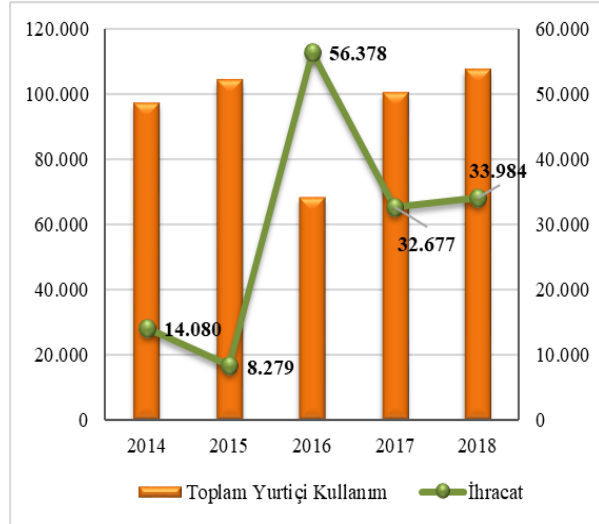
Tablo 16- Türkiye'de Süt tozu Arz ve Kullanımı (Ton)

	2014	2015	2016	2017	2018/a
ARZ					
Üretim	111.079	112.510	124.196	132.969	141.213
İthalat	82	106	180	94	95
Toplam Arz	111.161	112.616	124.376	133.063	141.309
KULLANIM					
Toplam Yurtiçi Kullanım	97.081	104.338	67.998	100.386	107.212
İhracat	14.080	8.279	56.378	32.677	33.984
Toplam kullanım	111.161	112.616	124.376	133.063	141.196

Kaynak: TÜİK, TEPGE Hesapları
a/Tahmin (TEPGE Hesapları)

Şekil 19. Türkiye Toplam Süt Tozu Arzı (Ton)

Şekil 20. Türkiye Toplam Süt Tozu Kullanımı (Ton)

Yoğurt, Ayrar, Kefir

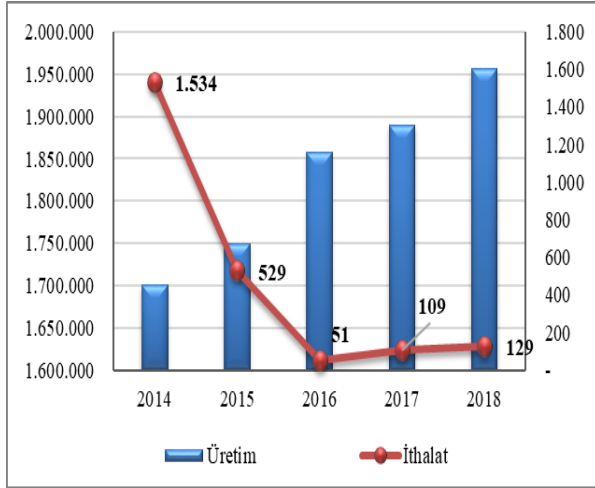
Probiyotik bir ürün olan yoğurt; inek, koyun, keçi ve manda sütü veya karışımlarının pastörize edilmesi veya pastörize sütün, gerektiğinde süt tozu ilavesiyle homojenize edilip veya edilmeden *Lactobacillus bulgaricus* ve *Streptococcus thermophilus* bakterilerinin laktik asit fermentasyonu ile meydana gelen fermente bir süt ürünüdür (Anonim 2016a). Türkiye yoğurt üretimi, 2017 yılında bir önceki yıla göre çok az azalma göstererek (%0.1) 1.17 milyon ton olmuştur. Dış ticaretine bakıldığında ise yoğurt

ihracatında 2017 yılında bir önceki yıla göre 3 kat artış gözlenerek ihracat miktarı 7 bin ton olarak hesaplanmıştır. Türkiye ayran/kefir üretimi ise 2017 yılında 2016 yılına oranla %4.8 artarak 717 bin ton olarak, ayran/kefir ihracatı ise aynı dönem için %16.1 artış oranıyla 4.4 bin ton olarak gerçekleşmiştir. İhracat yapılan en önemli ülkelere ise sırasıyla Katar (%41.5) Suudi Arabistan (%23.8) Gürcistan (%9.7) ve Irak (%8.8) şeklindedir (Ek Tablo 22).

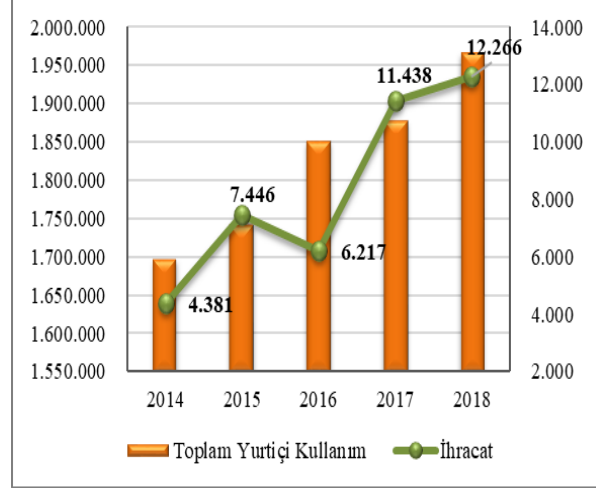
Tablo 17- Türkiye’de Yoğurt, Ayrar Kefir Arz ve Kullanımı (Ton)

	2014	2015	2016	2017	2018/a
ARZ					
Üretim	1.700.140	1.749.848	1.858.105	1.889.529	1.956.013
İthalat	1.534	529	51	109	129
Toplam Arz	1.701.674	1.750.377	1.858.156	1.889.638	1.956.142
KULLANIM					
Toplam Yurtiçi Kullanım	1.697.293	1.742.931	1.851.939	1.878.200	1.967.308
İhracat	4.381	7.446	6.217	11.438	12.266
Toplam kullanım	1.701.674	1.750.377	1.858.156	1.889.638	1.979.573

Kaynak: TÜİK, TEPGE Hesapları
a/Tahmin (TEPGE Hesapları)

Şekil 21. Türkiye Toplam Yoğurt, Ayran, Kefir Arzı (Ton)

Şekil 22. Türkiye Toplam Yoğurt, Ayran, Kefir Kullanımı (Ton)

Tereyağı

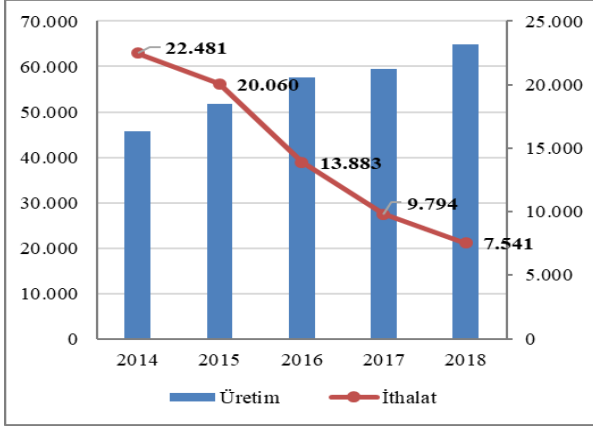
Tereyağı Türk Gıda Kodeksine Göre Süt ve Süt Ürünleri tanımına göre, ağırlıkça en az %80, en fazla %90 oranında süt yağı, en fazla %2 oranında yağsız süt kuru maddesi ve en fazla %16 oranında su içeriğine sahip ürün olarak ifade edilmektedir (Anonim 2018). Tereyağı üretimi, TÜİK verilerine göre 2017 yılında %3.2 oranında artış göstererek 59.4 bin ton olarak hesaplanmıştır. 2017 yılı tereyağı ithalatında 2016 yılına göre %29.5 oranında düşüş yaşanmış ve ithalat miktarı 9.8 bin ton olarak hesaplanmıştır (Tablo 18). Süt ve süt ürünlerinde 2016 yılı için en önemli ithalat kalemlerini tereyağı ve peynir grubu ürünler oluşturmuştur. 2016 yılında tereyağı ithalatı yaklaşık 14 bin ton

olarak gerçekleşmiş olup, 2016 yılında AB'ye tanınan tarım tavizleri kapsamında, AB'den toplam tereyağı ithalatının %27'si (3.700 ton) %100 gümrük vergisi indirimiyle ithal edilmiştir. Ancak 2017 yılında AB'de tereyağı fiyatının yükselmesi nedeniyle AB'den ithalat azalmıştır. 2016 yılında gerçekleşen 9.8 bin ton tereyağı ithalatının %45.8'i Ukrayna, %24.1'i Belarus ve %11.1'i ise Yeni Zelanda'dan yapılmıştır. 2017 yılı ihracatı ise bir önceki yıla göre 3.5 kat artarak 1.2 bin ton olarak gerçekleşmiştir. İhracatta önemli olan ülkeler ise sırasıyla Rusya (%36.6), Irak (%20.9), KKTC (%13.1), Katar (%8.9) olmuştur (Ek Tablo 18).

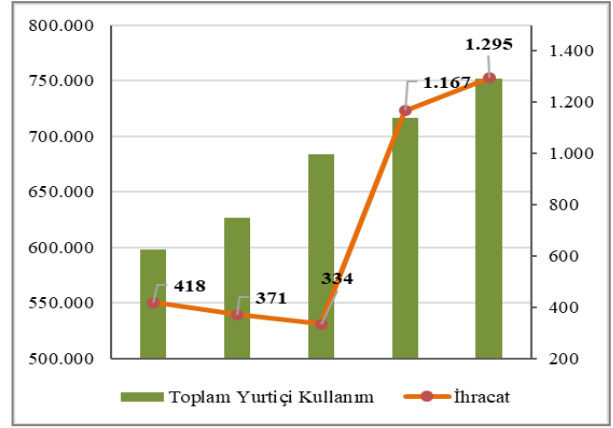
Tablo 18- Türkiye'de Tereyağı Arz ve Kullanımı (Ton)

	2014	2015	2016	2017	2018/a
ARZ					
Üretim	45.817	51.830	57.609	59.449	64.800
İthalat	22.481	20.060	13.883	9.794	7.541
Toplam Arz	68.298	71.891	71.492	69.243	72.341
KULLANIM					
Toplam Yurtiçi Kullanım	67.880	71.520	71.158	68.076	71.480
İhracat	418	371	334	1.167	1.295
Toplam kullanım	68.298	71.891	71.492	69.243	72.341

Kaynak: TÜİK, TEPGE Hesapları
a/Tahmin (TEPGE Hesapları)

Şekil 23. Türkiye Toplam Tereyağı Arzı (Ton)

Şekil 24. Türkiye Toplam Tereyağı Kullanımı (Ton)

Süt ve süt ürünlerindeki artış oranı, üreticinin eline geçen çiğ süt fiyatları ile karşılaştırıldığında paralel seyrettiği görülmektedir. Buradaki tek istisna ise tereyağında görülmektedir. Son dönemlerde tereyağı talebinin artması, tüketimin artış göstermesi, özellikle sağlık açısından tereyağının margarine göre daha faydalı olduğunun yazılı ve görsel basın organlarında ifade edilmesi fiyatların artmasındaki en önemli sebepler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında çiğ süt fiyatlarındaki artışla birlikte son dönemlerde sanayicinin işleyecek süt bulmakta sıkıntı çekmesi tereyağı fiyatlarının artmasındaki diğer önemli bir sebep olarak gösterilmektedir. 2017 yılı haziran ayında 37.4 kg/TL olan

tereyağı fiyatı aralık ayında %29.5'lik artış ile 48.4 kg/TL'ye yükselmiş ve yıl ortalama fiyatı 40.7 kg/TL olmuştur. Ambalajlı Süt ve Süt Ürünleri Sanayicileri Derneğinin çalışmasına göre Türkiye'de 2016 yılında kişi başı yıllık tereyağı tüketimi 1.52 kilogram olarak belirlenirken, bu miktar Fransa'da 8 kilogram ve Almanya'da 6 kilogram olarak hesaplanmıştır. Türkiye'nin hali hazırda üretim ve stoklarıyla kendi kendine yetebildiğini ancak tüketimin daha da artması ve yurt dışındaki yüksek tereyağı fiyatları ile ithalat olanağının bulunmaması yurtiçi fiyatların daha da yükselmesine neden olabileceği belirtilmiştir.

TÜRKİYE'DE TAHMİN: 2018

Türkiye'de yıllar itibari ile sağılan hayvan üretim miktarında artış olması tahmin edilmektedir. sayısında ki artışa bağlı olarak süt ve süt ürünleri

İçme Sütü

2018 yılında 2017 yılına göre toplam içme sütü üretiminin %6.0 oranında artarak 1.298 bin ton olması beklenmektedir. Aynı dönem için içme sütü toplam arzının %6.0 artış oranıyla 1.299 bin ton, ihracatın ise %19.6 artış oranıyla 48.6 bin ton olması beklenmektedir.

Peynir

2018 yılında 2017 yılına göre toplam peynir üretiminin %2.9 oranında artarak 709.9 bin ton olması beklenmektedir. Aynı dönem için ithalatta %0.2 oranında azalış yaşanarak 7.8 bin ton, ihracatın %3.9 artış oranıyla 50.9 bin ton ve toplam yurtiçi kullanımının ise %2.8 artış oranıyla 66.3 bin ton olması beklenmektedir.

Süt Tozu

2018 yılında 2017 yılına göre süt tozu üretiminin %6.2 oranında artarak 141.2 bin ton olması beklenmektedir. Aynı dönem için süt tozu ithalatının %17.1 artış oranıyla 95 bin ton, ihracatın %4.0 artış oranıyla 33.9 bin ton ve toplam yurtiçi kullanımının %6.8 artış oranıyla 701.2 bin ton olması beklenmektedir.

Yoğurt, Ayrın, Kefir

2018 yılında 2017 yılına göre yoğurt üretiminin %2 oranında artarak 1.196 bin ton ve aynı artış oranıyla yoğurt ihracatının da 7 bin ton olması beklenmektedir. 2018 yılında 2017 yılına göre ayran, kefir üretiminin %6 oranında artarak 760 bin ton ve aynı artış oranıyla da ayran, kefir yurtiçi kullanımının 756 bin ton olması beklenmektedir.

Tereyağı

2018 yılında 2017 yılına göre tereyağı üretiminin %9.0 oranında artarak 64.8 bin ton olması beklenmektedir. Aynı dönem için tereyağı ihracatının %11.0 artış oranıyla 1.3 bin ton, ithalatın ise %23 oranında azalarak 7.5 bin ton ve yurtiçi kullanımının ise %5.0 oranında artarak 71.5 bin ton olması beklenmektedir.

EK TABLOLAR

Ek Tablo 1- Ülkelere Göre Süt Üretimi: 2014-2018 (Bin Ton)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
AB 28	159.290	161.423	161.407	162.760	164.040
Hindistan	136.599	138.527	143.916	148.972	154.848
ABD	93.485	96.147	97.516	98.425	99.543
Çin	42.725	43.819	44.838	45.880	46.927
Pakistan	38.750	39.978	41.142	42.311	43.605
Rusya	31.696	31.705	31.879	32.091	32.242
Brezilya	29.721	29.838	29.870	30.353	30.601
Yeni Zelanda	21.505	21.644	21.968	22.340	22.856
Türkiye	18.631	18.655	18.489	20.700	20.804
Arjantin	11.200	11.427	11.739	11.877	12.129
Ukrayna	11.710	11.656	11.726	11.815	11.952
Meksika	11.418	11.479	11.547	11.620	11.681
Avustralya	9.525	9.662	9.982	10.245	10.464
Kanada	8.784	8.789	8.880	8.908	8.940
Sudan	7.580	8.060	8.265	8.584	8.904
İran	7.700	7.545	7.674	7.827	7.971
Kolombiya	6.800	7.261	7.323	7.417	7.550
Japonya	7.310	7.311	7.345	7.365	7.374
Mısır	6.150	6.248	6.216	6.229	6.293
Etiyopya	4.300	5.160	5.363	5.616	5.910
Kazakistan	5.100	5.425	5.378	5.356	5.387
Bangladeş	3.650	3.941	3.980	4.074	4.215
İsviçre	4.083	4.085	4.088	4.090	4.093
G.Afrika Cumhuriyeti	3.450	3.713	3.727	3.741	3.771
Cezayir	3.057	3.422	3.436	3.481	3.565
Şili	2.730	2.704	2.734	2.768	2.812
Uruguay	2.250	2.293	2.325	2.355	2.387
Tanzanya	1.910	2.040	2.151	2.260	2.371
Suudi Arabistan	2.200	2.107	2.153	2.207	2.264
Kore	2.196	2.191	2.185	2.181	2.176
Peru	1.885	1.958	1.988	2.027	2.074
Endonezya	1.480	1.548	1.605	1.653	1.696
Norveç	1.602	1.602	1.602	1.602	1.602
İsrail	1.438	1.437	1.459	1.476	1.494
Tayland	1.125	1.139	1.186	1.219	1.240
Nijerya	590	631	650	672	702
Paraguay	521	567	567	573	585
Vietnam	400	365	382	398	413
Zambiya	93	97	100	104	108
Haiti	94	99	102	104	107
Mozambik	81	85	87	89	93
Malezya	86	89	90	91	93
Gana	41	45	47	49	50
Filipinler	21	19	20	21	21
Diğer	69.442	76.404	77.151	76.349	78.347
Dünya	774.404	794.338	806.277	820.274	836.300

Kaynak: http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=HIGH_AGLINK_2017

Ek Tablo 2- Dünya İçme Sütü Üretimi 2014-2018 (Bin Ton)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
Hindistan	145.641	151.155	156.994	163.107	169.340
AB-28	153.746	155.691	156.041	156.611	157.265
ABD	93.681	95.922	97.486	98.164	98.845
Çin	40.730	42.500	43.729	44.844	45.923
Pakistan	40.405	41.234	42.269	43.220	44.249
Rusya	32.236	32.521	32.787	33.122	33.104
Brezilya	28.247	29.144	29.429	29.994	30.297
Yeni Zelanda	21.015	21.352	21.792	22.333	22.780
Arjantin	12.668	12.961	13.264	13.566	13.952
Ukrayna	11.964	12.005	12.065	12.154	12.232
Meksika	11.308	11.379	11.434	11.476	11.532
Avustralya	9.789	9.941	10.144	10.349	10.569
Kanada	8.897	8.890	8.991	9.111	9.178
İran	7.898	7.903	7.961	8.110	8.257
Japonya	7.518	7.524	7.527	7.520	7.504
Kolombiya	6.743	6.579	6.617	6.737	6.892
Mısır	6.093	6.131	6.164	6.229	6.304
Etiyopya	4.848	5.242	5.488	5.714	5.890
Kazakistan	5.307	5.375	5.490	5.571	5.535
Sudan	4.897	4.877	4.973	5.136	5.306
Cezayir	3.326	3.833	4.197	4.298	4.102
Bangladeş	3.661	3.787	3.934	4.078	4.199
İsviçre	3.984	3.984	3.984	3.984	3.984
Güney Afrika	3.404	3.449	3.510	3.571	3.614
Şili	2.737	2.732	2.750	2.786	2.843
Uruguay	2.450	2.523	2.573	2.614	2.663
Suudi Arabistan	2.132	2.180	2.248	2.324	2.403
Tanzanya	1.962	1.972	2.114	2.282	2.413
Peru	1.949	1.987	2.035	2.086	2.129
Kore	1.952	1.971	1.988	2.005	2.021
Endonezya	1.551	1.623	1.682	1.714	1.737
İsrail	1.519	1.537	1.556	1.574	1.592
Norveç	1.525	1.525	1.525	1.525	1.525
Tayland	920	932	945	959	971
Nijerya	688	722	761	802	833
Paraguay	566	585	601	617	632
Vietnam	440	449	461	473	487
Haiti	95	96	97	99	102
Zambiya	87	89	93	96	99
Malezya	80	81	82	84	85
Mozambik	80	81	82	83	83
Gana	38	39	40	41	42
Filipinler	17	17	17	18	18
Diğer	94.931	97.283	99.818	102.253	104.633
DÜNYA	783.723	801.807	817.739	833.433	848.167

Kaynak: http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=HIGH_AGLINK_2017

Ek Tablo 3- Dünya Peynir Üretimi 2014-2018 (Bin Ton)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
AB-28	9.738	9.890	10.023	10.144	10.241
ABD	5.105	5.277	5.415	5.521	5.622
Brezilya	723	726	748	752	780
Mısır	680	678	675	678	684
Arjantin	589	615	631	648	664
Rusya	479	498	515	523	529
Kanada	402	394	402	408	414
Yeni Zelanda	350	354	371	385	394
Avustralya	344	348	357	364	372
Çin	250	269	282	292	298
İran	250	246	245	249	256
Suudi Arabistan	208	214	224	234	246
Ukrayna	202	204	210	220	226
Sudan	183	182	186	191	198
Meksika	176	180	181	182	183
İsviçre	181	181	181	181	181
İsrail	126	128	130	131	132
Uruguay	96	99	100	102	104
Norveç	79	79	79	79	79
Kolombiya	67	73	76	79	82
Şili	73	73	74	74	76
Japonya	44	47	49	50	51
Güney Afrika	48	48	49	49	50
Kore	26	27	27	28	28
Kazakistan	23	24	26	25	21
Peru	20	20	21	21	22
Nijerya	12	13	14	15	15
Tanzanya	12	9	10	12	13
Diğer	1.304	1.335	1.346	1.388	1.448
DÜNYA	21.791	22.231	22.645	23.028	23.412

Kaynak: http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=HIGH_AGLINK_2017

Ek Tablo 4- Dünya Yağsız Süt Tozu Üretimi 2014-2018 (Bin Ton)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
AB-28	1.140	1.172	1.177	1.203	1.213
ABD	1.022	1.082	1.138	1.171	1.205
Yeni Zelanda	543	536	546	559	580
Avustralya	225	225	229	233	237
Brezilya	151	148	152	154	156
Hindistan	135	141	145	153	154
Japonya	127	127	128	129	129
Ukrayna	122	121	120	121	124
Kanada	86	87	86	86	85
Çin	43	47	51	53	53
Rusya	46	47	49	51	54
Arjantin	37	37	36	36	37
Meksika	34	33	32	32	32
İsviçre	29	29	29	29	29
Uruguay	24	22	21	21	21
Şili	14	15	15	15	16
Güney Afrika	13	14	14	14	14
Kazakistan	5	6	7	7	6
Norveç	6	6	6	6	6
Kore	5	5	5	6	6
İsrail	4	4	4	4	3
Kolombiya	4	4	4	4	4
Diğer	94	92	91	91	93
DÜNYA	3.907	4.001	4.085	4.175	4.256

Kaynak: http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=HIGH_AGLINK_2017**Ek Tablo 5- Dünya Yağlı Süt Tozu Üretimi 2014-2018 (Bin Ton)**

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
Yeni Zelanda	1.248	1.313	1.333	1.371	1.402
Çin	1.162	1.233	1.309	1.369	1.420
AB-28	642	638	633	631	634
Brezilya	576	564	583	577	598
Arjantin	322	315	319	314	320
Meksika	293	294	298	302	308
Avustralya	112	117	117	117	120
Şili	93	91	89	89	92
Endonezya	79	83	86	87	88
Rusya	55	57	60	63	66
Uruguay	58	61	63	63	63
Kolombiya	41	45	47	49	51
ABD	28	27	27	27	28
Kazakistan	15	16	17	16	14
İsviçre	16	16	16	16	16
Güney Afrika	15	15	15	15	15
Ukrayna	11	11	11	11	11
Japonya	10	11	11	11	11
Kanada	10	10	10	10	10
Hindistan	5	6	7	9	11
Diğer	135	130	130	130	134
DÜNYA	4.928	5.055	5.183	5.279	5.412

Kaynak: http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=HIGH_AGLINK_2017

Ek Tablo 6- Dünya Tereyağı Üretimi 2014-2018 (Bin Ton)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
Hindistan	3.836	3.981	4.135	4.297	4.459
AB-28	2.327	2.312	2.305	2.311	2.315
ABD	857	861	888	900	915
Pakistan	732	747	766	783	802
Yeni Zelanda	523	518	525	528	535
Rusya	289	306	312	319	325
İran	187	188	190	194	197
Mısır	129	131	133	135	137
Avustralya	121	122	124	126	128
Çin	117	120	122	124	125
Kanada	88	91	90	91	90
Brezilya	83	84	84	85	85
Ukrayna	85	85	84	84	85
Japonya	68	68	68	68	68
Arjantin	55	56	57	57	59
İsviçre	49	49	49	49	49
Tanzanya	35	36	38	41	43
Bangladeş	29	30	31	32	33
Şili	26	26	26	27	27
Etiyopya	18	20	21	22	22
Kolombiya	23	21	21	21	22
Sudan	18	18	18	19	19
Nijerya	15	16	17	18	18
Uruguay	17	17	17	17	17
Kazakistan	15	15	16	16	16
Norveç	15	15	15	15	15
Meksika	14	14	14	13	14
Güney Afrika	12	12	13	13	13
Kore	6	6	6	6	7
İsrail	6	6	6	6	6
Diğer	664	678	697	709	718
DÜNYA	10.460	10.651	10.887	11.125	11.364

Kaynak: http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=HIGH_AGLINK_2017

Ek Tablo 7- Dünya Tereyağı İhracatı 2014-2018 (Bin Ton)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
Yeni Zelanda	438	433	438	440	446
AB-28	132	139	132	134	133
ABD	75	62	70	72	74
Avustralya	52	52	54	55	57
Arjantin	19	19	18	19	19
Uruguay	13	13	13	13	13
Hindistan	9	8	8	8	8
İsviçre	6	6	6	6	6
Şili	6	5	5	5	5
Malezya	5	5	5	5	5
Meksika	6	5	5	4	3
Ukrayna	4	4	4	4	4
Rusya	3	3	3	3	3
Mısır	2	2	2	2	2
Suudi Arabistan	2	2	2	2	2
Diğer	112	113	114	114	112
DÜNYA	883	871	878	886	891

Kaynak: http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=HIGH_AGLINK_2017**Ek Tablo 8- Dünya Peynir İhracatı 2014-2018 (Bin Ton)**

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
AB-28	827	889	929	972	1.002
Yeni Zelanda	294	298	313	325	332
ABD	302	283	296	307	316
Avustralya	173	175	181	186	192
Suudi Arabistan	157	155	156	157	159
Mısır	122	112	101	95	91
Ukrayna	66	67	74	85	90
İsviçre	62	62	62	62	62
Arjantin	63	70	65	59	59
Uruguay	26	25	22	19	16
İran	30	21	16	16	18
Rusya	13	13	13	13	13
Norveç	13	13	12	12	12
Kanada	10	10	10	10	10
Şili	8	8	7	7	6
Hindistan	3	3	3	3	3
Meksika	4	4	3	3	2
Brezilya	3	3	3	2	3
Filipinler	2	2	2	2	1
İsrail	1	1	1	1	1
Endonezya	1	1	1	1	1
Diğer	219	217	215	220	228
DÜNYA	2.397	2.429	2.487	2.556	2.618

Kaynak: http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=HIGH_AGLINK_2017

Ek Tablo 9- Dünya Yağsız Süt Tozu İhracatı 2014-2018 (Bin Ton)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
ABD	544	586	626	647	667
AB-28	480	523	531	558	576
Yeni Zelanda	425	416	422	431	445
Avustralya	149	148	152	154	158
Hindistan	85	73	70	60	63
Suudi Arabistan	26	26	26	26	26
Malezya	20	20	20	19	19
Uruguay	22	21	19	19	19
İsviçre	17	17	17	17	17
Arjantin	17	18	16	16	17
Ukrayna	21	19	16	16	17
Kanada	13	11	11	10	10
Güney Afrika	8	8	7	7	7
İran	7	7	7	7	6
Şili	2	2	2	2	2
Mısır	1	1	1	1	1
Endonezya	1	1	1	1	1
Brezilya	1	1	1	1	1
Rusya	1	1	1	1	1
Tayland	1	1	1	1	1
Diğer	94	94	93	93	94
DÜNYA	1.943	1.999	2.045	2.093	2.154

Kaynak: http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=HIGH_AGLINK_2017**Ek Tablo 10-Dünya Yağlı Süt Tozu İhracatı 2014-2018 (Bin Ton)**

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
Yeni Zelanda	1.246	1.311	1.331	1.368	1.400
AB-28	357	349	344	342	344
Arjantin	260	252	256	258	265
Avustralya	91	95	95	94	96
Uruguay	34	37	38	37	36
Şili	21	19	18	17	18
Filipinler	18	17	17	16	15
Malezya	15	15	15	15	15
ABD	13	12	12	12	13
Meksika	11	11	11	11	11
Suudi Arabistan	11	11	10	10	9
Hindistan	4	5	6	7	9
Endonezya	6	6	6	6	5
Pakistan	5	5	5	5	5
Tayland	4	4	4	4	4
Çin	3	3	3	3	4
Nijerya	3	3	2	2	2
Mısır	2	2	2	2	2
İsviçre	2	2	2	2	2
Diğer	257	255	256	257	260
DÜNYA	2.364	2.413	2.432	2.469	2.517

Kaynak: http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=HIGH_AGLINK_2017

Ek Tablo 11- Dünya Tereyağı İthalatı 2014-2018 (Bin Ton)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
Rusya	156	140	136	133	128
Mısır	70	75	79	82	86
Suudi Arabistan	60	63	67	70	74
İran	59	61	62	63	62
Çin	53	52	53	54	55
Meksika	33	32	31	30	30
AB-28	27	25	26	25	25
Avustralya	23	23	23	23	23
Avustralya	23	23	23	23	23
Filipinler	20	21	22	23	24
Endonezya	17	17	18	18	19
Cezayir	17	17	18	18	19
Malezya	15	15	15	16	16
Vietnam	13	14	14	15	15
ABD	15	14	13	13	12
Japonya	13	12	12	11	11
Tayland	11	11	11	11	11
Kazakistan	9	9	9	9	9
Kore	8	8	8	8	8
Peru	6	6	7	7	7
Kanada	6	6	6	6	6
Bangladeş	4	5	5	5	6
Güney Afrika	5	5	5	5	5
Ukrayna	5	4	5	5	4
Şili	4	4	4	4	4
Tanzanya	13	4	4	4	3
Nijerya	4	4	3	3	3
Brezilya	2	2	3	3	3
Gana	2	2	2	2	2
Hindistan	2	2	2	2	2
İsrail	1	1	1	2	2
Paraguay	1	1	1	1	1
Norveç	1	1	1	1	1
Sudan	0	1	1	1	1
Yeni Zelanda	1	1	1	1	1
Diğer	169	171	170	170	171
DÜNYA	865	853	860	867	873

Kaynak: http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=HIGH_AGLINK_2017

Ek Tablo 12- Dünya Peynir İthalatı 2014-2018 (Bin Ton)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
Rusya	444	439	435	438	444
Japonya	245	243	242	243	244
Suudi Arabistan	117	118	118	117	116
Meksika	106	107	111	114	117
ABD	109	98	96	101	109
Kore	87	89	90	92	93
Çin	68	69	71	76	85
Avustralya	74	75	75	75	76
AB-28	76	72	70	69	68
Mısır	46	50	56	59	62
Şili	41	45	49	52	56
İsviçre	51	51	51	51	51
Kazakistan	24	26	26	30	37
Endonezya	22	23	25	26	28
Cezayir	27	25	23	23	27
Kanada	22	22	22	22	22
Kanada	22	22	22	22	22
Filipinler	18	19	19	20	21
Malezya	16	17	18	19	20
Brezilya	18	23	13	17	16
Güney Afrika	10	12	12	14	14
Norveç	12	12	13	13	13
Norveç	12	12	13	13	13
Ukrayna	13	11	11	11	9
Tayland	9	10	10	11	11
Vietnam	7	8	8	9	10
Peru	6	6	7	8	9
Tanzanya	8	8	8	8	8
Yeni Zelanda	5	5	5	5	5
İsrail	7	6	5	4	4
Kolombiya	2	2	2	2	2
Haiti	2	2	2	2	2
Paraguay	2	2	2	2	2
Uruguay	2	2	2	2	2
Pakistan	2	2	2	2	2
Hindistan	1	1	1	1	1
Mozambik	1	1	1	1	1
Zambiya	1	1	1	1	1
Gana	1	1	1	1	1
Nijerya	1	1	1	1	1
Bangladeş	0	0	0	0	1
Diğer	445	478	533	562	578
DÜNYA	2.183	2.216	2.273	2.342	2.404

Kaynak: http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=HIGH_AGLINK_2017

Ek Tablo 13- Dünya Yağsız Süt Tozu İthalatı 2014-2018 (Bin Ton)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
Çin	225	234	242	250	259
Meksika	221	230	239	246	252
Endonezya	151	157	162	167	173
Cezayir	126	124	124	127	134
Malezya	112	114	117	118	120
Filipinler	105	108	110	111	112
Vietnam	80	84	88	90	93
Mısır	67	70	73	76	78
Suudi Arabistan	70	71	71	72	72
Rusya	64	65	66	67	68
Tayland	55	57	57	56	58
Nijerya	33	35	37	39	41
Japonya	37	37	38	36	36
Pakistan	31	32	33	35	36
Bangladeş	29	31	32	33	35
Kazakistan	25	26	26	28	31
Peru	20	21	21	22	23
Brezilya	31	29	21	21	25
İran	19	19	20	20	21
Kore	19	19	20	20	21
Şili	14	15	16	16	17
Gana	14	15	16	16	17
Güney Afrika	10	10	10	11	11
İsrail	5	6	6	6	7
Hindistan	4	4	4	5	5
Kolombiya	5	5	5	5	5
Yeni Zelanda	4	4	4	4	4
Avustralya	4	4	4	4	4
Mozambik	3	3	3	3	4
Kanada	3	3	3	3	3
AB-28	4	3	3	3	3
Sudan	2	2	3	3	3
Ukrayna	2	2	2	2	2
Zambiya	2	2	2	2	2
Diğer	331	342	351	357	363
DÜNYA	1.926	1.982	2.028	2.076	2.137

Kaynak: http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=HIGH_AGLINK_2017

Ek Tablo 14- Dünya Yağlı Süt Tozu İthalatı 2014-2018 (Bin Ton)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
Çin	587	591	575	577	580
Cezayir	194	182	181	180	189
Suudi Arabistan	100	104	108	113	117
Nijerya	70	74	78	82	86
Endonezya	58	60	61	64	68
Mısır	44	46	48	50	52
Brezilya	51	57	53	49	49
Bangladeş	36	38	40	42	43
Tayland	31	32	32	33	33
Vietnam	28	29	29	29	30
Meksika	26	28	28	29	27
Filipinler	28	28	27	27	26
Sudan	26	23	24	25	26
Malezya	21	21	21	21	21
Şili	14	16	17	17	16
Peru	14	14	15	16	16
Rusya	10	11	11	11	11
Avustralya	9	10	10	11	11
Pakistan	9	9	9	9	9
Kazakistan	9	8	7	8	11
ABD	8	8	8	8	8
İran	6	6	6	6	6
Kolombiya	5	5	5	5	5
Gana	4	4	4	4	4
Güney Afrika	3	4	4	4	4
Kanada	4	4	4	4	4
AB-28	4	3	3	3	3
Mozambik	2	2	2	2	3
İsrail	2	2	2	2	2
Kore	2	2	2	2	2
Zambiya	2	2	2	2	2
Haiti	1	1	1	1	1
Ukrayna	1	1	1	1	1
Yeni Zelanda	1	1	1	1	1
Etiyopya	1	1	1	1	1
Paraguay	1	1	1	1	1
Diğer	974	1.006	1.028	1.048	1.066
DÜNYA	2.383	2.432	2.451	2.487	2.536

Kaynak: http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=HIGH_AGLINK_2017

Ek Tablo 15-Ülkelere Göre İnek Varlığı: 2014-2018 (Bin Baş)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
Hindistan	123.000	125.000	127.000	129.000	131.000
Brezilya	38.600	38.980	39.290	39.685	40.000
AB	23.468	23.559	23.595	23.507	23.485
Çin	15.000	15.500	15.600	14.500	14.000
ABD	9.208	9.307	9.310	9.349	9.420
Rusya	8.201	7.982	7.800	7.560	7.410
Yeni Zelanda	5.005	5.176	5.056	5.202	5.203
Mısır	3.990	4.010	4.210	4.260	4.305
Meksika	3.215	3.250	3.275	3.350	3.400
Ukrayna	2.501	2.321	2.226	2.172	2.100
Arjantin	2.100	2.000	1.900	1.850	1.850
Avustralya	1.647	1.689	1.562	1.565	1.600
Belarus	1.525	1.533	1.512	1.503	1.495
Kanada	959	954	945	945	945
Japonya	773	750	752	735	745
Uruguay	380	360	350	340	340
Güney Kore	304	305	293	291	290
Diğer	7160	5620	5600	5750	5800
Dünya	247.036	248.296	250.276	251.564	253.388

Kaynak: <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index.html#/app/advQuery>

Ek Tablo 16- Türkiye Cins ve Irklara Göre Sağılan Hayvan Sayısı: 2014-2017 (Baş)

	Büyükbaş				Küçükbaş			
	Sığır (Kültür)	Sığır (Melez)	Sığır (Yerli)	Manda	Keçi (Kıl)	Keçi (Tiftik)	Koyun (Yerli)	Koyun (Merinos)
2014	2.427.909	2.428.708	752.623	54.891	4.322.503	77.666	13.586.214	938.050
2015	2.500.880	2.314.061	720.833	62.999	4.483.672	94.822	14.348.611	1.014.316
2016	2.542.163	2.235.501	654.051	63.329	4.466.406	88.699	14.160.816	988.598
2017	2.940.907	2.426.764	601.377	69.497	4.877.554	86.027	16.330.147	1.173.267

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/hayvancilikapp/hayvancilik.zul>**Ek Tablo 17- Türkiye Cins ve Irklara Göre Sağılan Süt Üretimi: 2014-2017 (Ton)**

	Büyükbaş				Küçükbaş			
	Sığır (Kültür)	Sığır (Melez)	Sığır (Yerli)	Manda	Keçi (Kıl)	Keçi (Tiftik)	Koyun (Yerli)	Koyun (Merinos)
2014	9.383.812	6.628.337	986.701	54.803	460.518	2.752	1.069.441	44.496
2015	9.672.573	6.315.366	945.581	62.761	477.824	3.350	1.129.237	47.990
2016	9.825.300	6.101.826	859.137	63.085	476.234	3.167	1.113.469	46.943
2017	11.355.933	6.620.540	785.846	69.401	520.197	3.198	1.288.041	56.738

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/hayvancilikapp/hayvancilik.zul>

Ek Tablo 18- Türkiye Tereyağı İhracatı: 2014-2017 (KG)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017
Rusya Federasyonu	5.929	395	7.107	426.857
Irak	77.701	58.385	92.025	243.474
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	107.756	133.337	121.750	152.990
Katar	1.452	1.581	3.582	104.576
Suudi Arabistan	150	4.520	7.282	29.698
Mısır	-	-	-	25.405
Gürcistan	13.483	15.516	15.470	24.835
Azerbaycan	129.584	58.420	15.429	24.586
ABD	9.866	17.773	16.045	23.596
Özbekistan	-	725	-	21.765
Makedonya	-	-	-	18.000
BAE	12.897	20.290	10.164	16.900
Türkmenistan	25.759	11.864	14.626	10.044
Singapur	4.050	5.597	7.009	6.255
Afganistan	9.074	2.344	3.706	5.390
Kuveyt	549	1.944	4.154	4.961
Bahreyn	-	1.430	821	4.540
Somali	-	392	-	4.363
Tanzanya	-	-	-	3.274
Suriye	-	8.000	2.373	3.056
Maldivler	-	24	-	2.382
Almanya	-	-	258	1.951
Kosova	1.810	1.328	1.648	1.475
Belçika	-	-	1.830	1.385
Japonya	-	-	-	800
Hong Kong	300	603	504	730
Kazakistan	2.510	1.519	349	682
Bursa Serbest Bölgesi	3.122	3.511	3.024	605
Kırgızistan	305	1.159	1.112	435
Moritanya	-	-	-	370
Ürdün	504	-	737	321
Kamerun	-	-	-	200
Senegal	1.757	-	547	184
Nijerya	18	-	-	181
Filistin	-	-	-	180
Libya	2.575	8.148	746	102
İzmir Serbest Bölgesi	-	-	-	100
Şili	-	-	-	88
Mali	-	-	-	79
Sudan	-	-	-	60
Macaristan	-	-	186	56
Mersin Serbest Bölgesi	-	-	-	50
İran	68	-	11	49
Tacikistan	30	115	214	26
Gine	-	143	204	20
Diğer	411.249	359.063	332.913	1.167.076
Genel Toplam	418.105	371.054	334.493	1.167.076

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/disticaretapp/disticaret.zul?param1=23¶m2=4&sitcrev=0&isicrev=0&saya>

Ek Tablo 19- Türkiye Süt, Krema İhracatı: 2014-2017 (KG)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017
Katar	3.401	8.391	4.456	22.296.284
Irak	11.432.240	7.570.165	8.593.447	9.381.485
Libya	780.705	2.178.535	4.837.685	3.071.204
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	1.080.338	1.382.378	1.554.425	1.665.891
Moritanya	1.039.036	560.732	671.237	941.341
Suriye	144.914	726.869	394.388	511.817
Gürcistan	189.833	192.860	208.054	474.606
Azerbaycan	938.599	704.544	492.756	325.679
Afganistan	141.806	37.045	55.265	296.250
Türkmenistan	632.075	509.391	448.430	255.369
Filistin	37.092	55.320	156.278	206.245
Tayvan	65.040	201.744	-	176.976
Pakistan	-	-	-	162.627
İsrail	120.240	36.912	29.676	144.276
Güney Afrika Cumhuriyeti	-	161.322	225.711	120.430
Singapur	123.256	11.600	18.588	112.693
Ürdün	55.443	14.643	28.844	81.461
Somali	236.472	2.568	1.387	59.733
İzmir Serbest Bölgesi	58.752	83.813	15.744	58.896
Kosova	33.884	23.914	55.472	43.770
Mersin Serbest Bölgesi	7.883	11.700	-	40.790
BAE	92.934	25.168	20.425	36.601
Kuveyt	10.816	12.217	18.022	34.390
Tacikistan	243	-	38.574	30.600
Suudi Arabistan	550.540	190.145	9.693	15.934
Yemen	44.219	38.582	11.419	13.739
Rusya Federasyonu	16.694	-	8.676	12.927
Botsvana	-	-	-	11.000
Ege Serbest Bölgesi	67.476	31.218	-	5.945
Tanzanya	-	-	9.108	5.184
Kırgızistan	1.701	20.527	3.471	4.811
Vietnam	-	-	14.940	4.794
Bahreyn	13.367	9.644	10.212	4.588
İran	43.801	2.837	3.285	4.486
Bruney	-	-	-	3.600
Senegal	22.834	22.760	4.657	3.210
Gine	-	-	-	3.148
Etiyopya	-	-	-	2.772
Bursa Serbest Bölgesi	17.366	15.009	11.190	2.530
Umman	3.693	4.657	2.808	2.492
Maldivler	1.440	2.568	-	2.058
Kazakistan	1.450	1.733	636	1.819
Sudan	299.174	3.876	-	1.728
Benin	-	-	-	1.620
Mali	-	1.296	1.296	1.403
Sejšeller	105.156	56.719	2.724	1.200
Tayland	960	-	-	816
Almanya	1.158	692	335	583
Zambiya	-	-	-	364
Gambiya	-	-	-	180
Diğer	18.416.031	14.914.094	17.967.122	40.642.474
Genel Toplam	19.295.880	15.040.673	17.995.830	40.642.474

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/disticaretapp/disticaret.zul?param1=23¶m2=4&sitcrev=0&isicrev=0&saya>

Ek Tablo 20- Türkiye Süt Tozu İhracatı: 2014-2017 (KG)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017
Rusya Federasyonu	41.524	43	11.236.000	7.519.925
Irak	375.140	1.614.991	4.295.754	5.447.046
Bangladeş	771.000	1.275.000	7.731.025	5.068.000
Suriye	116.000	425.455	4.454.634	3.788.678
Pakistan	24.225	2.425.000	7.403.925	2.058.200
Cezayir	300.000	-	793.200	1.507.000
Gürcistan	228.491	315.254	3.533.112	1.310.147
Mısır	1.949.225	701.283	6.011.575	1.225.000
Japonya	825.000	500.000	2.875.000	1.150.000
Suudi Arabistan	1.347.000	150.000	150.536	850.932
Malezya	-	-	859.000	455.300
Azerbaycan	740.753	455.982	608.223	395.219
Filipinler	1.887.000	-	1.248.000	335.825
BAE	428.296	108	1.356.737	227.003
Sudan	23.345	54.000	54.500	216.275
Afganistan	450	1.360	322.087	175.624
Mersin Serbest Bölgesi	-	-	65.125	128.185
Somali	438	2.139	-	121.500
Ürdün	107.100	58.000	272.000	100.025
Türkmenistan	773	3.000	268.019	99.092
KKTC.	139.281	125.987	92.672	86.354
Katar	-	-	110	78.955
Singapur	334.000	-	100.000	75.000
Libya	76.655	691	223.000	64.853
Özbekistan	105.719	1.944	231.000	36.300
Tacikistan	5.005	-	90.000	26.000
Lübnan	200.000	-	101	19.668
Makedonya	-	-	27.000	19.000
İsrail	264.680	-	67.100	16.500
Bolivya	-	-	-	15.000
Etiyopya	1.000	2.000	762	10.425
Tunus	51.500	43.400	42.000	10.000
Kuveyt	-	-	25.098	9.839
İran	-	11.048	1.382	4.538
Çorlu Avrupa Serbest Bölgesi	-	1.500	1.800	4.500
Gine	-	-	-	4.250
Arnavutluk	14.000	-	31.875	4.000
Yemen	25.000	-	150.000	3.028
Kosova	26.441	2.127	1.024	2.088
Vietnam	2.851.000	-	-	2.000
Mali	-	275	-	1.206
İstanbul Endüstri ve Tic.Serb.Böl.	100.000	-	600	1.125
İsveç	-	-	-	960
Umman	-	-	-	700
ABD	-	-	-	528
Senegal	1.738	500	22.550	459
Bulgaristan	-	-	-	156
Bahreyn	-	-	253	144
Kazakistan	-	-	461.000	98
Kongo Demokratik Cumhuriyeti	-	80	-	45
Moritanya	175	-	401	36
Diğer	718.190	107.688	1.269.524	24
Dünya Toplam	14.080.144	8.278.855	56.377.704	32.676.755

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/disticaretapp/disticaret.zul?param1=23¶m2=4&sitcrev=0&isicrev=0&saya>

Ek Tablo 21- Türkiye Peynir İhracatı: 2014-2017 (KG)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017
Suudi Arabistan	13.771.533	12.875.090	13.844.374	14.265.485
Irak	11.776.778	11.095.645	13.553.823	12.544.484
Kuveyt	3.745.342	3.702.901	3.664.521	3.891.712
BAE	2.538.599	2.795.541	3.228.662	3.405.467
Katar	852.859	838.314	1.011.264	2.396.129
Ürdün	2.266.160	2.142.183	1.415.619	1.953.108
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	1.413.224	1.483.364	1.646.437	1.763.911
Mersin Serbest Bölgesi	1.297.856	1.083.657	1.040.798	946.990
Lübnan	499.920	625.592	1.651.649	856.535
ABD	530.332	618.233	770.931	808.270
Bahreyn	638.439	736.165	736.563	763.071
Suriye	70.579	318.413	162.680	626.690
Güney Kore	9	-	102.285	611.908
İsrail	82.512	44.455	110.951	562.993
Umman	305.848	387.090	501.924	534.993
Azerbaycan	1.376.189	711.132	344.914	398.183
Gürcistan	133.060	168.561	204.724	247.236
Pakistan	-	-	20.235	209.870
Libya	607.759	496.622	386.607	207.230
Türkmenistan	274.900	252.959	275.896	199.378
Rusya Federasyonu	34.003	264.613	25.666	159.915
Filistin	27.553	13.071	57.768	112.747
Mısır	446.394	437.854	227.742	109.566
Tayland	-	-	-	79.908
Gana	3.088	4.948	22.396	52.024
Singapur	33.966	39.006	54.857	45.956
Sudan	-	-	-	44.965
Afganistan	51.931	30.057	32.870	43.813
Etiyopya	-	11.204	36.097	39.588
Kosova	31.418	27.459	30.229	37.455
Yemen	139.950	51.876	33.210	37.170
Belçika	-	-	3.963	31.708
Almanya	29	279	100.728	26.143
Kırgızistan	16.436	24.358	13.895	23.914
Japonya	25.944	16.240	21.275	23.173
Hong Kong	5.461	4.877	6.938	21.145
Somali	5.562	1.217	2.440	19.097
Vietnam	-	-	-	15.000
Özbekistan	35.205	27.198	21.459	13.955
Moritanya	-	-	5.550	13.285
Kongo Demokratik Cum.	-	2.574	3.138	8.268
Senegal	4.621	-	10.910	8.255
Bursa Serbest Bölgesi	19.958	17.722	17.041	6.343
Kazakistan	1.250	4.677	1.340	6.077
Maldivler	498	184	465	5.798
Malezya	6.850	-	866	3.463
Diğer	95.280	42.590	212.596	11.305
Genel Toplam	43.167.295	41.397.921	45.618.296	48.193.679

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/disticaretapp/disticaret.zul?param1=23¶m2=4&sitcrev=0&isicrev=0&saya>

Ek Tablo 22- Türkiye Yoğurt, Ayran, Kefir İhracatı: 2014-2017 (KG)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017
Katar	1.272	142.170	98.560	4.728.889
Suudi Arabistan	189.957	2.811.300	2.561.150	2.714.082
Gürcistan	633.495	690.284	755.580	1.108.392
Irak	2.141.115	1.942.660	1.000.625	1.000.159
BAE	28.789	134.805	313.536	396.453
Kuveyt	31.438	374.466	288.470	306.253
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	170.896	162.567	210.777	267.824
Ürdün	56.864	81.939	15.515	191.894
Bursa Serbest Bölgesi	223.289	229.026	283.477	170.198
Türkmenistan	31.134	12.533	46.931	163.651
Libya	5.860	180.058	458.690	116.019
Umman	-	-	971	52.478
Afganistan	171	-	18.750	49.191
Bahreyn	-	42.313	31.256	33.781
Azerbaycan	247.577	96.549	77.442	33.581
Kosova	50.428	9.564	12.015	16.389
Mersin Serbest Bölgesi	4.030	23.815	11.205	15.353
Filistin	141.090	-	-	13.870
Maldivler	100	-	1.945	12.849
İsrail	21.525	-	2.161	7.827
Suriye	28.310	468.160	2.794	2.676
ABD	-	10.442	14.862	2.175
Lübnan	-	-	194	608
Hong Kong	-	216	-	604
Yeni Zelanda	117	-	-	108
Özbekistan	-	-	-	76
İtalya	-	-	-	58
Nijerya	621	-	-	34
Diğer	373.460	33.212	10.054	-
Genel Toplam	4.381.538	7.446.079	6.216.960	11.405.472

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/disticaretapp/disticaret.zul?param1=23¶m2=4&sitcrev=0&isicrev=0&sayi>

Ek Tablo 23- Türkiye'de Süt Ürünleri İthalatı (Ton)

	Peynir	Tereyağı	Süt Tozu	Yoğurt, Ayran, Kefir	Peynir Altı Suyu	Dondurma	Toplam
2000	5.723	3.865	7.216	98	1.365	56	18.324
2005	5.228	6.193	9.703	260	391	784	22.559
2010	5.204	11.998	12.462	43	377	1.503	31.587
2011	5.948	10.666	2.683	46	227	1.554	21.124
2012	6.901	15.950	73	81	267	752	24.024
2013	8.011	19.977	43	250	388	779	29.449
2014	9.554	22.481	82	1.534	1.128	1.068	35.846
2015	10.923	20.060	106	529	1.156	1.878	34.653
2016	10.590	13.883	180	51	868	827	26.399
2017	9.342	9.794	94	109	582	395	20.316

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/hayvancilikapp/hayvancilik.zul>

Ek Tablo 24- Süt ve Süt Ürünleri Ortalama Tüketici Fiyatları 2014-2017 (TL/Kg)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Süt												
2014	2,50	2,54	2,57	2,55	2,52	2,54	2,59	2,67	2,72	2,74	2,78	2,82
2015	2,84	2,86	2,84	2,83	2,82	2,81	2,80	2,81	2,80	2,81	2,83	2,85
2016	2,90	2,89	2,88	2,87	2,88	2,88	2,89	2,88	2,88	2,90	2,89	2,93
2017	3,00	3,05	3,06	3,06	3,04	2,98	2,96	3,14	3,19	3,30	3,46	3,47
Yoğurt												
2014	3,85	3,96	4,01	4,03	4,03	4,04	4,14	4,17	4,19	4,23	4,27	4,27
2015	4,31	4,29	4,28	4,26	4,24	4,23	4,22	4,25	4,24	4,22	4,21	4,20
2016	4,21	4,20	4,19	4,15	4,19	4,17	4,17	4,17	4,18	4,18	4,19	4,19
2017	4,32	4,45	4,50	4,45	4,44	4,44	4,48	4,72	4,78	5,07	5,18	5,13
Beyaz Peynir												
2014	16,58	16,82	17,16	17,30	17,51	17,56	17,93	18,76	19,07	19,18	19,22	19,19
2015	19,06	19,07	19,27	19,37	19,35	19,36	19,54	19,50	19,49	19,38	19,43	19,44
2016	19,56	19,57	19,62	19,52	19,64	19,42	19,69	19,78	19,86	19,89	19,73	19,91
2017	19,74	20,13	19,92	20,19	20,16	20,16	20,34	21,13	21,63	22,47	23,65	23,81
Kaşar Peyniri												
2014	23,26	23,62	24,16	24,21	23,92	23,93	24,46	24,87	25,20	25,13	25,24	25,06
2015	25,47	25,14	24,99	25,05	25,03	24,73	24,81	24,62	24,74	24,71	24,86	24,77
2016	24,84	24,61	24,74	24,63	24,62	24,40	24,74	24,58	24,55	24,77	24,79	24,96
2017	25,34	25,68	25,34	25,29	25,10	24,91	25,28	26,42	27,03	28,67	29,80	29,66
Tulum Peyniri												
2014	20,33	20,26	20,69	20,81	21,10	21,23	21,36	22,27	22,93	23,19	23,33	23,44
2015	23,84	24,04	24,22	24,24	24,45	24,52	25,05	25,52	26,04	26,29	26,14	26,05
2016	26,29	26,79	26,45	26,26	26,58	26,13	26,13	26,34	26,58	26,64	26,57	26,67
2017	26,78	26,88	26,94	26,98	27,19	27,05	27,43	28,11	28,66	30,34	31,01	31,62
Tereyağı (Kahvaltılık)												
2014	26,08	26,93	27,62	27,80	27,76	27,61	28,52	29,29	30,21	30,56	31,10	31,48
2015	31,90	32,30	32,26	32,12	31,93	32,07	32,25	32,19	32,08	32,11	32,29	32,61
2016	33,05	33,02	33,30	33,36	33,04	32,93	33,09	33,19	32,96	33,47	33,22	33,91
2017	34,91	37,44	38,11	38,11	37,78	37,36	38,63	40,58	42,56	46,06	48,17	48,37

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/hayvancilikapp/hayvancilik.zul>**Ek Tablo 25- Hayvansal Ürün Fiyatları 2014-2017 (TL/Kg)**

	2014	2015	2016	2017
Koyun sütü	1,82	2,01	2,24	2,41
Kıl keçisi sütü	1,70	1,89	2,27	2,51
Tiftik keçisi sütü	-	-	-	-
İnek sütü	1,04	1,16	1,15	1,24
Manda sütü	2,59	3,17	3,56	3,97

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/hayvancilikapp/hayvancilik.zul>

KAYNAKLAR

- Armağan, M., 2016. Dünya Sığır Varlığı. <https://sutsigiriyetistiriciligi.wordpress.com>, Erişim: 24.04.2018
- Anonim 2016a. Süt Raporu Dünya ve Türkiye’de Süt Sektörü İstatistikleri. Ulusal Süt Konseyi, 37.
- Anonim, 2016b. Çiğ Sütün Değerlendirilmesine Yönelik Destekleme Uygulama Esasları Tebliği İsimli Sunum, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Hayvancılık Genel Müdürlüğü, Büyükbaş Ve Küçükbaş Hayvancılık Daire Başkanlığı.
- Anonim, 2017. Food Outlook- Biannual Report on Global Food Markets, FAO,152.
- Anonim, 2018. Türk Gıda Kodeksine Göre Süt ve Süt Ürünleri Tanımları. <https://www.esk.gov.tr/tr/10882/Turk-Gida-Kodeksine-Gore-Sut-ve-Sut-Urunleri-Tanimlari>, Erişim: 24.04.2018
- CLAL, 2018. Per Capita Consumption. https://www.clal.it/en/?section=tabs_consumi_procapite, Erişim: 20.04.2018
- DAIRYCO, 2018. Dairy Statistics. <http://www.dairyco.net>, Erişim: 20.04.2018
- OECD, 2018. DAIRY - OECD-FAO Agricultural Outlook 2014-2023. <http://stats.oecd.org/viewhtml.aspx?>, Erişim: 16.04.2018
- TÜİK,2018.Hayvancılık İstatistikleri, Süt ve Süt Ürünleri Verileri. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1002, Erişim: 16.04.2018
- TÜRKIYEMBİR, 2018. Yem İstatistikleri. <http://www.yem.org.tr>, Erişim: 20.04.2018
- USDA, 2018. Milk and Milk Product Statistics. <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index.html#/app/advQuery>,Erişim:16.04.2018

